

50
สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

10

ก้าวหน้า ดุดุดอย

สิทธิมนุษยชน 2567

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย

บทนำ

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ก้าวเข้าสู่ปีที่ 51 ของการก่อตั้งในปีนี้ จึงถือโอกาสในการจัดงานครบรอบ 50 ปี จัดแถลงรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี 2567 เพื่อรวบรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในปีนี้อย่างพร้อมกัน สำหรับประเด็น สิทธิมนุษยชนที่มีความก้าวหน้า ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม และประเด็นที่ยังไม่มีความก้าวหน้า หรือถดถอย ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างร้ายแรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในรอบปี 2567 และเผยแพร่รายงานเป็นข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะ อันจะเป็นการสร้างความตระหนักในความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สสส. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลที่ปรากฏ ในรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน 10 ก้าวหน้า 10 ถดถอย ฉบับนี้จะเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนภาพของสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยในปี พ.ศ.2567 ซึ่งควรนำไปสู่การถอดบทเรียนและการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานรัฐและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครอง และเสริมสร้างให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนที่ยั่งยืนในสังคมไทยสืบไป

เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย

15 ธันวาคม 2567

หลักเกณฑ์การประเมิน 10 ก้าวหน้า 10 ถดถอยด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี 2567

เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากลและวันรัฐธรรมนูญของไทย 10 ธันวาคม ของทุกปี สสส. และเครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน ร่วมกันรวบรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบปี 2567 เพื่อที่จะเป็นการทบทวนและติดตามสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งที่เป็นประเด็นก้าวหน้า 10 (เด่น) และประเด็นถดถอย 10 (ด้อย) สำหรับปีนี้ นับเป็นโอกาสที่จะทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบปี ที่จะช่วยให้มีการติดตามและตรวจสอบเรื่องดังกล่าว และเป็นการจัดทำรายงานสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อรายงานต่อสาธารณะ รัฐบาล ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนติดตามกรณีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขหรือพัฒนาทางด้านสิทธิมนุษยชนอย่างครบถ้วน โดยมีกรอบแนวคิดในการรวบรวมและจัดทำรายงาน ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดสิทธิเสรีภาพ สิทธิเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ 2560 และกติกาอนุสัญญาทั้ง 9 ฉบับ (ไทยรับรอง 7 ฉบับ) ดังต่อไปนี้

1

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ และการสมาคม

2

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

3

ความเสมอภาค การเลือกไม่ปฏิบัติ

4

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

5

สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล หรือกลุ่มคนผู้ด้อยสิทธิหรือโอกาสที่จะเข้าถึงการบริการของรัฐ และเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

6

สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

7

สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

8

สิทธิชุมชน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

9

ประชาธิปไตย

ด้วยเหตุที่การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ มีหน้าที่ในการเคารพ การปกป้องคุ้มครองและทำให้บรรลุผลสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยการกำหนด กฎหมาย นโยบาย แผนงาน หรือโครงการ รวมทั้งการประกันสิทธิโดยสถาบันตุลาการ ดังนั้นการพิจารณาความก้าวหน้า หรือถดถอยต้องเป็นไปตามกรอบกฎหมาย นโยบาย การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ หรือคำพิพากษาของศาล

ก้าวหน้า

ประเด็น 10 ก้าวหน้า (มีการสร้างบรรทัดฐาน มีผลอย่างต่อเนื่องระยะยาว)

- 1) มีการออกกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ ที่มีความก้าวหน้าในประเด็นสิทธิมนุษยชน
- 2) มีนโยบายหรือแผนงานรับรองประเด็นสิทธิมนุษยชนใหม่
- 3) มีคำพิพากษาของศาลที่ประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม)
- 4) มีกรณีการพัฒนาสิทธิโดยประชาชน

ถดถอย

ประเด็น 10 ถดถอย (มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อเนื่อง หรืออย่างเป็นระบบ)

- 1) มีการออกกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 2) มีนโยบายหรือแผนงานที่ส่งผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 3) มีคำพิพากษาของศาลที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม)
- 4) มีกรณีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

สารบัญ

ลำดับ	ประเด็นก้ำวหน้า	หน้า
1	สมรสเท่าเทียม ได้เป็น “กฎหมาย” โดยสมบูรณ์ ภายใต้ชื่อ “พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567”	6
2	นโยบาย 30 บาทรักษาทุกที่ ความก้ำวหน้าด้านการให้บริการสาธารณสุข	7
3	ศาลนราธิวาสรับฟ้องคดีสลายชุมนุมตากใบเมื่อปี 47 หลังเหตุเกิดผ่านมาเกือบ 20 ปี	9
4	สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี : กรณีศาลจังหวัดระยอง พิพากษาให้ บริษัท‘วิน โพรเซส’ ชดใช้ 1.7 พันล้าน ฟันฟูสิ่งแวดล้อม ตามที่กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ฟ้อง	13
5	ศาลปกครองสูงสุด มีคำสั่งให้นายกรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก้ปัญหาฝุ่นภาคเหนือ โดยไม่ต้องรอคดีสิ้นสุด	15
6	คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลานาน และกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย	17
7	ประเทศไทยยินยอมที่จะถูกผูกมัดภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยการถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	19
8	ไทยยื่นสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED)	21
9	สิทธิชุมชน : กรณีความก้ำวหน้าไปของป่าชุมชน	22
10	รัฐบาลไทยยอมเข้าสู่กระบวนการทบทวนรายงาน CAT	25

สารบัญ

ลำดับ	ประเด็นถดถอย	หน้า
1	สิทธิได้รับมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเองและครอบครัว : กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคงดจ่ายกระแสไฟฟ้า เนื่องจากมีการค้างชำระ	27
2	สิทธิทางการเมืองในการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองและละเมิดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน : กรณีศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคก้าวไกล	28
3	สิทธิในชีวิตและร่างกาย : กรณีพลทหาร/ทหารเกณฑ์เสียชีวิตระหว่างการฝึก	30
4	สิทธิมนุษยชนของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน : กรณีการดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อปิดปากและการลอบสังหารนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	31
5	สิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิไม่ถูกส่งกลับเพราะอาจถูกทรมาน : กรณีศาลสั่งควบคุมตัวผู้ลี้ภัยและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวเวียดนาม เพื่อรอผลักดันกลับประเทศในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน	38
6	สิทธิในการศึกษาของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย : กรณีปิดศูนย์การเรียนมิตตาเย๊ะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	40
7	สิทธิทางการเมือง : กติกาการได้มาซึ่ง สว. ตามรัฐธรรมนูญ ไม่สอดคล้องกับสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง	43
8	สิทธิในทรัพย์สิน : กรณีขบวนการ Call Center และแชร์ลูกโซ่	45
9	สิทธิผู้ต้องกัก : กรณีสภาพความเป็นอยู่ในศูนย์กักกันคนเข้าเมือง	47
10	สิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว : กรณีคดีการเมืองและคดีที่ส่งผลกระทบต่อสังคม	48

รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน 10 ก้าวหน้า ปี 2567

1

สมรสเท่าเทียม ได้เป็น “กฎหมาย” โดยสมบูรณ์ ภายใต้ชื่อ “พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567”

ในปีนี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้มีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ พ.ศ. (ร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม) ซึ่งในชั้นคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรได้มีสมาชิกสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) เข้าไปร่วมเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการฯด้วย ในที่สุดร่างกฎหมายดังกล่าวได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากทั้ง 2 สภาและประกาศลงราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2567 ในชื่อ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปปพ.) ฉบับที่ 24 พ.ศ.2567 ซึ่งนอกจากทำให้บุคคลทุกเพศสภาพทุกเพศวิถีจดทะเบียนสมรสกันได้แล้ว สิ่งที่เป็นคู่สมรสทุกเพศวิถี (รวมถึงคู่สมรสชาย-หญิง) ได้รับร่วมกันคือ การทำให้บุคคลทุกเพศมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการฟ้องหย่าและเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ “ประพุดิต้านองชู” (ยกเลิกคำว่า “คู่สาว”) กับคู่สมรสได้ไม่ว่าโดยการยินยอมร่วมกันนอกใจหรือโดยถูกบังคับล่วงละเมิด (เดิมมาตรา 1523 ระบุให้สามีฟ้องเรียกค่าทดแทนจากชายหรือหญิงซึ่งล่วงเกินภรรยาตนได้ ขณะที่ภริยาจะฟ้องเรียกค่าทดแทนได้เฉพาะ “หญิง” ที่มีความสัมพันธ์เชิงชู้กับสามีของตนโดยเปิดเผยเท่านั้น) ทั้งนี้การจดทะเบียนสมรสได้ ปพพ. แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 24 นี้ จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 23 มกราคม 2568 เป็นต้นไป

ถือเป็นการความก้าวหน้าด้านสิทธิพลเมือง ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และหลักการยกยอการต่อต้านสิทธิการจัดตั้งครอบครัว ความเสมอภาคทางเพศวิถี

ข้อมูลอ้างอิง :

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/36482.pdf>

2

นโยบาย 30 บาทรักษาทุกที่ ความก้าวหน้าด้านการให้บริการสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขประกาศความก้าวหน้านโยบาย 30 รักษาทุกโรค รักษาทุกที่ ระยะที่ 3 ว่า นโยบายดังกล่าวนี้ จะมีการดำเนินการจะเข้าสู่ระยะที่ 3 ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 การให้บริการจะครอบคลุมทุกเฟส จำนวน 45 จังหวัด โดยเพิ่มจาก 12 จังหวัดเพิ่มอีก 33 จังหวัด ครอบคลุมอีก 16 เขตสุขภาพ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร พิจิตร ชัยนาท อุทัยธานี สระบุรี นนทบุรี ลพบุรี อ่างทอง นครนายก พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อุตรธานี สกลนคร นครพนม เลย หนองคาย บึงกาฬ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา

การขับเคลื่อนตามนโยบายรัฐบาลดังกล่าว จะสามารถยกระดับการบริการด้านสุขภาพของหน่วยให้บริการให้อำนวยความสะดวกประชาชน โดยไม่ต้องรอคิวมาก รอรับยานาน ตรวจเสร็จรับยาที่บ้าน Health Rider เหมือนที่เริ่มมาแล้วในเฟส 1 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2567 นำร่อง 4 จังหวัด ต่อมาเฟส 2 นำร่องอีก 8 จังหวัด เมื่อวันที่ 1 มีนาคมที่ผ่านมา ทั้ง 2 เฟส ประชาชนพอใจการได้รับบริการเกือบ 100 % การให้บริการได้เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคลของโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสธ.ครบทุกแห่งและทุกกองทุนสุขภาพ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยบริการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสธ. 893 แห่ง จาก 902 แห่งทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 99.7 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาโครงสร้างเป็นโรงพยาบาลอัจฉริยะ มีการเชื่อมต่อแอปพลิเคชันและไลน์หมอพร้อมทั่วประเทศแล้วกว่า 40 ล้านคน มีการนัดหมายและดำเนินการบริการระบบการแพทย์ทางไกล 55,446 ครั้ง ออกใบรับรองแพทย์ดิจิทัล 81,317 ใบ มีการจัดส่งยาและเวชภัณฑ์โดย Health Rider 55,376 ออเดอร์ (Order) ซึ่งกว่าร้อยละ 90 ของผู้รับบริการมีความพึงพอใจดีมาก เนื่องจากได้รับบริการรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ส่งยาพูดจาสุภาพ ความสมบูรณ์ของพัสดุ ลดระยะเวลาการรอคอย ช่วยลดความแออัดในการรอรับยาที่ห้องตรวจผู้ป่วยนอก ในระยะเฟส 4 จะขยายครอบคลุมทั่วประเทศภายในปี 2567 นี้

นอกจากนี้ ยังมีความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ รับ - ส่งยา (Health Rider) มีจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ 39 จังหวัด หน่วยบริการที่เข้าร่วม 301 แห่ง 3 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และบุคลากรสาธารณสุขที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้ว 5,258 คน วิ่งจัดส่งยาแล้วทั่วประเทศ 85,217 ออเดอร์ (Order) และมีรายได้ของ Health Rider เป็นความภาคภูมิใจของบุคลากรของกระทรวงสาธารณสุข และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ร่วมมือกันเต็มที่และตั้งใจเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล

สสส. ถือเป็นความก้าวหน้าทางด้านการบริการภาครัฐ ที่กำหนดเป็นนโยบายอย่างต่อเนื่อง 1 ก้าวหน้าระดับ 2 และปัจจุบัน เป็นระดับ 3 ซึ่งขยายขอบเขตการให้บริการด้านสาธารณสุขที่เข้าถึงและได้บริการอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะได้รับบริการจากรัฐที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ 2560 มาตรา 47 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 25 คุณภาพชีวิตที่ดี (1) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้ง อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยการดูแลสุขภาพทางแพทย์ และบริการทางสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกัน ยามว่างงาน เจ็บป่วย พิการ หมายย วยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่น ในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน (2) มารดา และเด็กย่อมมีสิทธิที่จะรับการดูแลสุขภาพและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส จะต้องได้รับการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน

ข้อมูลอ้างอิง :

สปสช. (2567). 30 บาทรักษาทุกที่ สุขภาพดีเริ่มที่ใกล้บ้าน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.nhso.go.th/news/4543>

Thai PBS. (2567). How to ใช้สิทธิ “30 บาทรักษาทุกที่” แค่มิบัตรประชาชน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/now/content/1310>

30 บาท รักษาทุกที่ สุขภาพดีเริ่มที่ใกล้บ้าน

ขั้นตอนการใช้สิทธิ

- ต้องมีบัตรประชาชนที่หน่วยบริการประจำ
- ไม่มีค่าใช้จ่ายนอก 30 บาท: ผู้ที่พ้น ศ.บ. บริการผู้ยากไร้ (ที่เข้าร่วม 30 บาท รักษาทุกที่)

หน่วยบริการประจำ

QR Code: เช็กสิทธิได้ที่

หน่วยบริการปฐมภูมิ (ใกล้ทุกแห่ง)

- กทม.
 - ศูนย์บริการสาธารณสุข
 - คลินิกชุมชนอบอุ่น
- ต่างจังหวัด
 - รพ.สต./สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน
 - รพ.รัฐประจำอำเภอ/จังหวัด (สังกัด ส.อ.)

รพ.ยา/ คลินิกเอกชน (ที่เข้าร่วม 30 บาท รักษาทุกที่)

- คลินิกหมอ
- คลินิกหมอพื้น
- คลินิกกายภาพบำบัด
- คลินิกพหุศาสตร์
- คลินิกทันตกรรม
- คลินิกศัลยกรรมกระดูก (ตรวจเส้น-เจาะเลือด)
- คลินิกพยาบาล
- ร้านยาคุณภาพ
- บริการสุขภาพเชิงรุก (เช่น ทีมรพ.ชุมชน ตรวจสุขภาพ)
- ฯลฯ

เจ็บป่วยมากต้องทำอย่างไร

ผู้ป่วยกลับไปที่หน่วยบริการปฐมภูมิ/ประจำของตนเอง กรณีเกินศักยภาพจะส่งต่อไปโรงพยาบาลประจำตามสิทธิ/ในเครือข่าย

เจ็บป่วยฉุกเฉิน

ฉุกเฉิน/ไม่ถึงขั้นวิกฤต

- รพ.รัฐทุกแห่ง
- รพ.เอกชนที่เข้าร่วมกับ สปสช.

วิกฤตถึงขั้นชีวิต (เช่น หมออด, หายใจไม่ออก, ลื่นปัสสาวะ)

- รพ.รัฐและเอกชนที่ใกล้ที่สุด (สิทธิ UCCPS)

30 บาท รักษาทุกที่ ใช้บริการง่ายกว่า เพียงพกบัตรประชาชน

- ใช้บัตรประชาชนเข้ารับการบริการได้ ไม่ต้องใช้ใบส่งตัว
- เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพ สปสช. เชื่อมระบบสุขภาพเพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยบริการใช้
- มีระบบยืนยันตัวตนการรับบริการของผู้ป่วย
- มีระบบส่งต่อผู้ป่วยแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Referral)

พกบัตรประชาชน ทุกครั้ง เมื่อใช้สิทธิ บัตรทอง 30 บาท

*รพ.รัฐสังกัดอื่น เช่น กทม. นส:ตรวจคลินิกเสริม สำนักรงการแข่งขัตรี มหาวิทยาลัย เป็นรพ. สำรับรับส่งต่อ ผู้ป่วยทำนั้น ต้องใช้บัตรตัว

สอบถามเพิ่มเติม โทร. 1330 www.nhso.go.th

[@nhso](https://www.facebook.com/nhso)

• วันที่จัดทำ 15 พฤษภาคม 2567

3

ศาลนราธิวาสรับฟ้องคดีสลายชุมนุมตากใบเมื่อปี 47 หลังเหตุเกิดผ่านมาเกือบ 20 ปี

ความเป็นมาของกรณี

เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2547 เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.ตากใบ ได้จับกุมตัวนายกามา อาลี กับพวกรวม 6 คน ซึ่งเป็นอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในข้อหาแจ้งความเท็จและยกยอกททรัพย์ เนื่องจากผู้ต้องหา นำอาวุธปืนลูกซองของของราชการที่ใช้คุ้มครองหมู่บ้านไปมอบให้แก่คนร้าย แล้วแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานว่า อาวุธปืนดังกล่าว ถูกคนร้ายปล้นไป

ในวันที่ 25 ตุลาคม 2547 เวลา 10.00 น. ได้มีประชาชนเป็นกลุ่มมวลชนประมาณ 300-400 คน มาชุมนุมกันที่หน้า สภ.ตากใบ เรียกร้องให้ปล่อยผู้ต้องหาทั้งหมดทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข และมีประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเวลา 13.00 น. พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์ศิริ แม่ทัพภาคที่ 4 (ในขณะนั้น) ได้สั่งให้เลิกการชุมนุม ซึ่งพื้นที่ อ.ตากใบ ในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ระหว่างการประกาศการใช้กฎอัยการศึก รวมทั้งได้ตามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อแม่ของผู้ต้องหาทั้งหมดมาร่วมเจรจา แต่ไม่เป็นผล ผู้ชุมนุมเสนอเงื่อนไขเรียกร้องให้ปล่อยผู้ต้องหาทั้งหมดทันที พร้อมทั้งให้ร้องขับไล่ช่วยเจ้าหน้าที่ เหตุการณ์วุ่นวายได้เพิ่มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พล.ต.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร ผู้ต้องหาที่ 1 ในคดีวิสามัญฆาตกรรม (ยศในขณะนั้น) ได้เรียกกำลังจากหน่วยต่างๆ และจัดรถยนต์บรรทุกจำนวน 25 คัน มาเตรียมพร้อมสลายการชุมนุมจนกระทั่งในเวลาประมาณ 16.00 น. เจ้าหน้าที่จึงเข้าสลายการชุมนุม และจับกุมกลุ่มผู้ประท้วงขึ้นรถบรรทุกทั้ง 25 คัน เฉลี่ยคันละ 40-50 คน เพื่อออกเดินทางในเวลาประมาณ 19.00 น. นำผู้ชุมนุมทั้งหมดไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานี และถึงค่ายฯ เวลา 21.00 น.

เมื่อนำผู้ถูกควบคุมลงจากรถบรรทุกปรากฏว่า “มีผู้ถูกควบคุมถึงแก่ความตายทั้งหมด 78 คน โดยรถบรรทุกที่มีผู้ถึงแก่ความตาย” มีผู้ต้องหาที่ 2, 3, 4, 5, 6 และ 8 เป็นพลขับ โดยมีผู้ต้องหาที่ 7 เป็นผู้ควบคุมขบวนรถ พนักงานสอบสวน สภ.หนองจิก จังหวัดปัตตานี

การฟ้องร้องในคดีตากใบในช่วงที่ผ่านมา มีทั้งหมด 5 คดี ดังนี้

1. คดีแกนนำการชุมนุม พนักงานอัยการยื่นฟ้องแกนนำผู้ชุมนุมจำนวน 59 คน (ต่อมาผู้ถูกฟ้องเสียชีวิต 1 คน) ด้วยข้อหาปลุกปั่นยุยงให้เกิดความวุ่นวาย แต่รัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ในขณะนั้น ได้ตัดสินใจถอนฟ้อง ด้วยเหตุผลในทางความมั่นคงว่า “การยุติข้อพิพาทในคดีนี้จะเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การฟ้องคดีและการดำเนินคดีต่อไปจึงไม่เป็น

ประโยชน์แก่สาธารณะ และอาจกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ รวมทั้งผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ...” รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจยกเลิก

2. คดีแพ่งของญาติผู้เสียชีวิต ญาติผู้เสียชีวิตรวมทั้งผู้บาดเจ็บและทุพพลภาพได้ยื่นฟ้องหน่วยงานรัฐเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งที่เกิดจากการเสียชีวิตและบาดเจ็บจากการขนย้ายผู้ถูกจับกุม คดีนี้มีการยื่นคำฟ้องทั้งหมด 7 สำนวน ในช่วงระหว่างปี 2548-2549 แต่ต่อมาได้มีการเจรจาจนสามารถประนีประนอมยอมความกันได้ ในชั้นศาลและผู้ฟ้องได้รับค่าเสียหายทางแพ่งจึงเป็นอันยุติในทางคดี

3. คดีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม ในช่วงการสลายการชุมนุมพบว่า มีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุมจำนวน 7 คน แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถระบุได้ว่า ใครเป็นผู้ทำให้เขาเหล่านั้น เสียชีวิต เนื่องจากเหตุเกิดในช่วงระหว่างการชุมนุม พนักงานอัยการจึงสั่งให้ยุติการสอบสวน เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ใครเป็นผู้ทำให้เสียชีวิต

4. คดีฆาตกรรมมี พ.ต.อ.พัฒนชัย ปาละสุวรรณ เป็นผู้กล่าวหา มีผู้ต้องหาทั้งหมด 8 คน ประกอบด้วย พล.อ.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร ผู้ต้องหาที่ 1 ร.ต.ณัฐวุฒิ เลื่อมใส ผู้ต้องหาที่ 2 นายวิชณุ เลิศสงคราม ผู้ต้องหาที่ 3 ร.ท.วิสุนทรณ์ ชัยสาร ผู้ต้องหาที่ 4 นายปิติ ญาณแก้ว ผู้ต้องหาที่ 5 พ.จ.ต.รัชเดช หรือพิทักษ์ ศรีสุวรรณ ผู้ต้องหาที่ 6 พ.ท.ประเสริฐ มัทนิพ ผู้ต้องหาที่ 7 และ รท.ฤทธิรงค์ พรหมฤทธิ์ ผู้ต้องหาที่ 8 ข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 83, 288 คดีดังกล่าว ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง โดยอ้างว่าผู้ต้องหาทั้งหมดปฏิบัติราชการตามหน้าที่

5. คดีไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพเกี่ยวกับการตายของผู้ที่ถูกควบคุมตัวทั้ง 78 คนดังกล่าว พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนให้กับพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี เมื่อปี 2547 และพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดปัตตานี เพื่อไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพตามขั้นตอนของกฎหมายในปีเดียวกัน ต่อมาในระหว่างไต่สวนได้มีการโอนสำนวนมาทำการไต่สวนที่ศาลจังหวัดสงขลา โดยญาติผู้ตายได้แต่งตั้งทนายความเข้ามาถามคำถามการไต่สวนของศาลด้วย และในปี 2548 ศาลจังหวัดสงขลาได้ไต่สวนเสร็จสิ้น และมีคำสั่งว่าผู้ตายทั้ง 78 คน ตายที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร ต.บ่อทอง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย คือ ผู้ตายทั้ง 78 คน ขาดอากาศหายใจ ในระหว่างอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่

หลังจากศาลมีคำสั่งได้ส่งคืนสำนวนพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้กับพนักงานอัยการ และในปี 2548 พนักงานอัยการได้ส่งเอกสารที่ได้รับจากศาลพร้อมสำนวนทั้งหมดคืนให้กับพนักงานสอบสวน สภ.หนองจิก เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเป็นสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรมให้อัยการสูงสุดเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นและคำสั่ง

จากปี 2548 จนถึงปี 2566 สภ.หนองจิกไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินการใดๆ กับเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องรับผิดชอบกับการตายของผู้ชุมนุม จนกระทั่งเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2566 ที่ประชุมคณะกรรมการ (กมธ.) การกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดยะลา ให้พิจารณาตรวจสอบและติดตามความคืบหน้าในคดีนี้ เพราะคดีใกล้จะหมดอายุความ กมธ. จึงได้เชิญศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.), สำนักงานอัยการภาค 9 ตำรวจภูธรภาค 9 สภ.ตากใบ และ สภ.หนองจิกมาชี้แจง เจ้าหน้าที่ชี้แจงว่าขณะนี้ยังไม่พบสำนวนคดี จึงไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายต่อไปได้ กมธ. จึงมีมติให้ทำหนังสือถึงอัยการสูงสุด และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) ให้ทำการเร่งรัดความคืบหน้าของคดีนี้ โดยสำนักงานอัยการภาค 9 และตำรวจภูธรภาค 9 ได้ขอเวลาติดตามสำนวนภายใน 30 วันนับจากวันที่ประชุม 25 เม.ย. 2567 อัยการสูงสุดได้รับสำนวนวิสามัญฆาตกรรมและสำนวนไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของศาลจังหวัดสงขลาจาก พล.ต.ท.อิทธิพล อัจฉริยะประดิษฐ์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รักษาการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและมีคำสั่งสอบสวนเพิ่มเติมในหลายประเด็น โดยกำหนดให้ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติม ภายในวันที่ 31 ก.ค. 2567 ต่อมาพนักงานสอบสวนได้ส่งผลสอบสวนทั้งหมดให้กับอัยการสูงสุด ในวันที่ 20 ส.ค.2567 กระทั่งวันที่ 12 ก.ย.2567 อัยการสูงสุดพิจารณาสำนวนแล้วมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้ง 9 คน

25 เมษายน 2567 กลุ่มญาติของผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ตากใบรวมกันตัวฟ้องเอาผิดเจ้าหน้าที่รัฐเก้าคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสลายการชุมนุมและควบคุมตัวผู้ชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตถึง 85 คน หลังศาลนัดไตสวนมูลฟ้องเสร็จสิ้น ในวันที่ 23 สิงหาคม 2567 ศาลจังหวัดนราธิวาสมีคำสั่งรับฟ้องจำเลย 9 คน ในข้อหาฆ่าผู้อื่น พยายามฆ่าผู้อื่นและร่วมกันกักขังหน่วงเหนี่ยว ตามมาตรา 288 ประมวลกฎหมายอาญา และจากการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมด้วยรถบรรทุกทหารไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี ในลักษณะให้นอนซ้อนทับกัน ทำให้มีผู้เสียชีวิต 78 รายจากการขาดอากาศหายใจ

28 ต.ค.2567 ศาลจังหวัดนราธิวาสมีคำสั่งจำหน่ายคดี เนื่องจากจำเลยทั้ง 9 คนหลบหนีไม่สามารถนำตัวมาฟ้องยังศาลได้ เป็นเหตุให้คดีขาดอายุความ ส่งผลให้สิทธิภาคีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) ไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้

สิทธิอะไร

- 1) บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิตามที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้
- 2) บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 25 รัฐธรรมนูญ 2560)
- 3) สิทธิได้รับการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำความผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนความเสมอภาคในการได้รับการพิจารณาคดีจากศาลและคณะตุลาการ และสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 14)
- 4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565

ประเด็นทางคดี

กรณีนี้มีข้อถกเถียงทั้งในทางวิชาการและทางการเมืองว่าเหตุใดคดีที่จะขาดอายุความในวันที่ 25 ตุลาคม 2567 ผู้เสียหายจึงมาริเริ่มการฟ้องคดีในปีนี้

ในทางวิชาการนักวิชาการด้านกฎหมายให้ความเห็นว่าคดีที่ขาดอายุความรัฐบาลสามารถออกพระราชกำหนดขยายอายุความออกไปได้ เพราะการออกพระราชกำหนดเป็นอำนาจของรัฐบาล

นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ได้ออกแถลงการณ์แสดงความกังวลใจอย่างมากว่าการขาดอายุความของกรณีตากใบนั้น จะทำให้ความพยายามเพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษสูญเปล่า เนื่องจากอายุความของคดีต้องไม่ปฏิเสธความยุติธรรมที่มีต่อครอบครัวของผู้เสียชีวิต เพราะกฎหมายระหว่างประเทศบัญญัติให้มีการกำหนดอายุความต่อการทรมานและการกระทำทารุณกรรมอื่นๆ และหากมีการกระทำให้บุคคลสูญหาย อายุความจะเริ่มนับได้หลังจากที่ความผิดนั้นสำเร็จแล้ว นั่นหมายถึงมีการระบุชะตากรรมและถิ่นที่อยู่ของผู้สูญหายได้อย่างแน่ชัดแล้ว

ในขณะที่ภาครัฐและฝ่ายการเมืองมองว่าการฟ้องคดีกรณีนี้ นำไปสู่การไม่ไว้วางใจต่อรัฐบาล ทั้งที่ในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐบาลหลายรัฐบาลได้มีการดำเนินการทางการเมืองต่อพี่น้องมุสลิมที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การกล่าวคำขอโทษทั้งจากพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในปี 2550 การกล่าวคำขอโทษโดยนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี มีการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และพิการในสมัยรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีการดำเนินคดีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและถอนฟ้องแกนนำในการชุมนุมไปแล้ว

ส่วนการออกพระราชกำหนดขยายระยะเวลาของอายุความออกไป น.ส.แพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงว่าไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่า กรณีนี้ไม่เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกพระราชกำหนด (พ.ร.ก) เพื่อต่ออายุความในคดีสลายการชุมนุม และการต่ออายุความเป็นการเฉพาะกรณีเดียวไม่ได้มุ่งขยายอายุความเป็นการทั่วไป อาจเป็นการเลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 26 วรรค 2 กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ในการออกพระราชกำหนด ดังกล่าว

สสส. มีความเห็นว่าแม้การที่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาเพื่อหาตัวเจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบการสังหารให้จับผู้ชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากมาฟ้องคดีได้ จนกระทั่งญาติผู้เสียชีวิตและผู้เสียหายต้องฟ้องคดีเอง และผู้ถูกฟ้องคดีได้หลบหนีคดีไม่สามารถนำตัวผู้กระทำมาศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดของคดี จนทำให้คดีเป็นอันขาดอายุความ ก็ตาม

แต่การที่ศาลจังหวัดนราธิวาสประทับฟ้องคดีการเสียชีวิตจากการสลายการชุมนุมกรณีตากใบ ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีในการยืนยันสิทธิของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิตามที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ หมายความว่าผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในการสลายการชุมนุมสามารถฟ้องคดีต่อศาลให้ผู้รับผิดชอบต้องได้รับการพิสูจน์คดีในศาล และเจ้าหน้าที่รัฐผู้ถูกฟ้องคดีย่อมสามารถใช้สิทธิยกข้อต่อสู้ขึ้นมาเพื่อพิสูจน์ว่าตนกระทำการโดยถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย สามารถใช้สิทธิเพื่อให้มีการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหว่ากระทำความผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน ได้รับความเสมอภาคในการพิจารณาคดีจากศาลและคณะตุลาการ และสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

การรับฟ้องคดีนี้แสดงให้เห็นว่าศาลไทยมีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง อันเท่ากับว่าศาล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย เริ่มให้การยอมรับและนำหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมาปฏิบัติ

นอกจากนี้การรับฟ้องคดีตากใบ จะเป็นต้นธารของการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพในอนาคตเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงและทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม อาจถูกดำเนินคดีได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสุญหาย พ.ศ. 2565 (กฎหมายห้ามการทรมานและอุ้มหาย) หากดำเนินการจับกุมโดยขัดต่อข้อบัญญัติของกฎหมายนี้ที่สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและอนุสัญญาการบังคับให้นुकคสุญหายของสหประชาชาติที่ประเทศไทยลงนาม และจะให้สัถยบันต่อไป

4

สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี กรณีศาลจังหวัดระยอง พิพากษาให้ บริษัท 'วิน โพรเซส' ชดใช้ 1.7 พันล้าน ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตามที่กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ฟ้อง

เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2567 ศาลจังหวัดระยอง มีคำพิพากษาให้บริษัทวิน โพรเซส จำกัด ต.บางบุตร อ.บ้านค่าย จ.ระยอง ชดใช้ค่าเสียหายเพื่อฟื้นฟูดิน และน้ำที่มีการปนเปื้อนมลพิษให้กลับคืนสู่สภาพเดิมจำนวน 1,700 ล้านบาท ตามที่กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ฟ้องเอาผิดทางแพ่ง...

(ข่าวต้นฉบับที่ : https://www.matichon.co.th/region/news_4769107)

ข้อเท็จจริง

สืบเนื่องจาก บริษัท วิน โพรเซส จำกัด รับจ้างขนย้ายกากของเสียอุตสาหกรรมจากโรงงานที่เป็นแหล่งผลิตต่างๆ เพื่อดำเนินการบำบัดกำจัด แต่กลับนำมากองเก็บไว้และลักลอบฝัง หรือ เททิ้ง (กรณีเป็นของเหลว) ในพื้นที่โรงงานและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งตั้งอยู่ที่ ต.บางบุตร อ.บ้านค่าย จ.ระยอง นับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา ต่อมา ปี 2563 กรมควบคุมมลพิษได้ลงพื้นที่ตรวจสอบโรงงาน และตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลายครั้ง ภายหลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากชาวบ้านหนองพะวา เมื่อปี 2560

ผลการตรวจสอบและตรวจวัดโดยกรมควบคุมมลพิษ กรณีคุณภาพน้ำที่ไหลผ่านโรงงาน พบว่ามีสภาพเป็นกรดเกินค่ามาตรฐาน ซึ่งเกิดจากการฝังกลบของเสีย

ปนเปื้อนสารพิษภายในโรงงาน และมีการชิมสุ่แหล่งน้ำสาธารณะ โดยผลตรวจตัวอย่างน้ำผิวดินบริเวณใกล้เคียง โรงงานทั้งหมด 8 จุด พบการปนเปื้อน 7 จุด, ผลการตรวจคุณภาพน้ำภายในโรงงาน 2 จุด มีสภาพเป็นกรดสูง และพบค่าตะกั่วปนเปื้อนเกินมาตรฐาน รวมทั้งมีการปนเปื้อนโลหะหนักอื่นอีกหลายชนิด, ผลตรวจคุณภาพน้ำใต้ดิน 12 จุด มีค่าสารหนูไม่เป็นไปตามค่ามาตรฐาน, ผลตรวจบ่อน้ำในสวนยางพาราข้างโรงงาน (สวนลุงเทียบ) มีสภาพเป็นกรดสูงที่สุด ส่วนผลตรวจตัวอย่างดิน 6 จุด มีสภาพเป็นกรดปานกลาง-รุนแรงมาก

สรุปได้ว่า โรงงานวิน โพรเซสฯ เป็นแหล่งก่อกำเนิดของการรั่วไหลและแพร่กระจายมลพิษ ลงสู่บ่อน้ำของชาวบ้านและแหล่งน้ำสาธารณะ ก่อให้เกิดการปนเปื้อนในดินและน้ำใต้ดิน เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นสาเหตุให้พื้นที่การเกษตรบริเวณนั้นเสียหาย เข้าข่ายเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 96 และมาตรา 97 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สิทธิอะไร

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 57 (2) รัฐต้อง.....อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน....

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อ 12¹ ข้อย่อย 1 รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ และข้อย่อย 2 (ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

3) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535² มาตรา 96 แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดมลพิษ แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหาย

¹ ข้อ 12

1. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้
2. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างบริบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ :
 - (ก) การหาหนทางลดอัตราการตายของทารกก่อนคลอดและของเด็กแรกเกิด และการพัฒนาที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็ก ;
 - (ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม
 - (ค) การป้องกัน รักษาและควบคุมโรคระบาด,โรคประจำถิ่น,โรคจากการประกอบอาชีพและโรคอื่น ๆ ;
 - (ง) การสร้างสภาวะที่ประกันบริการทางแพทย์ และการให้การดูแลสุขภาพพยาบาลแก่ทุกคนในกรณีเจ็บป่วย

² มาตรา 96 แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิด หรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยหรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครอง แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะรั่วไหล หรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นนั้น เกิดจาก

- (1) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม
- (2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ
- (3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเองหรือของบุคคลอื่น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการจัดมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

มาตรา 97 ผู้ใดกระทำ หรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทำลาย หรือทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐ หรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น

และมาตรา 97 ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทำลาย หรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐ หรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ...

5

ศาลปกครองสูงสุด มีคำสั่งให้นายกรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก้ปัญหาฝุ่นภาคเหนือ โดยไม่ต้องรอคดีสิ้นสุด

ศาลปกครองสูงสุดมีความเห็นตามศาลปกครองเชียงใหม่ในคดีที่มีคำพิพากษาให้นายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติใช้อำนาจหรือร่วมกันใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดมาตรการหรือจัดทำแผนฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพอย่างบูรณาการและยั่งยืน เพื่อป้องกันควบคุม แก้ไข บรรเทา หรือระงับภัยอันตรายอันเกิดจากฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 (PM2.5) ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐานและอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือให้ทันทั่วถึง ทั้งนี้ให้ดำเนินการกำหนดมาตรการ หรือจัดทำแผนฉุกเฉินดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด โดยไม่ต้องรอจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะมิได้เป็นปัญหาอุปสรรคที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง หรือจะเป็นปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแก่การบริหารงานรัฐหรือแก่บริการสาธารณะ กรณีจึงมีเหตุผลสมควรที่จะมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นโดยไม่ต้องรอจนกว่าคดีจะถึงที่สุดตามคำขอของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้

ข้อเท็จจริง

เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2566 เครือข่ายภาคประชาชนภาคเหนือ ประกอบด้วยนักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นพ.รังสฤษฎ์ กาญจนะวณิช สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สภามหาวิทยาลัยภาคเหนือ และภาคประชาชน ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเชียงใหม่ โดยข้อเรียกร้องที่สำคัญในคดี คือ (1) ให้นายกรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องที่ 1) ใช้ มาตรา 9 พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อเกิดภัยพิบัติร้ายแรง ให้มีคำสั่งหน่วยงานอย่างเข้มงวดแก้ปัญหา (2) ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปฏิบัติตามแผนขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) “แก้มลพิษด้านฝุ่นละออง” ซึ่งรัฐบาลประกาศมาตั้งแต่ปี 2562

วันที่ 19 มกราคม 2567 ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำพิพากษาให้นายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติใช้อำนาจหรือร่วมกันใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ข้อมูลอ้างอิง :

Thai PBS. (2567). ศาลระยอง สั่ง ‘วิน โพรเซส’ ชดใช้ 1.7 พัน ล. พื้นสิ่งแวดล้อม ปนเปื้อนพิษ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://theactive.net/news/pollution-20240902/>

3PlusNEWS. (2567). กรมโรงงานฯ ลุยของบแก้ปัญหาสาธารณสุขเคมีถูกลอบทิ้ง ในอยุธยา-ระยอง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://ch3plus.com/news/social/3mitinews/410443>

พ.ศ.2535 กำหนดมาตรการหรือจัดทำแผนฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพอย่างบูรณาการและยั่งยืน เพื่อป้องกันควบคุม แก้ไข บรรเทา หรือระงับอันตรายอันเกิดจากฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 (PM2.5) ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐาน และอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือให้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งนี้ ดำเนินการกำหนด มาตรการ หรือจัดทำแผนฉุกเฉินดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

ต่อมาในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองเชียงใหม่ และในวันที่ 18 เมษายน 2567 ผู้ฟ้องคดีทั้ง 10 ได้ยื่นคำขอให้มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นโดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดต่อศาลปกครองสูงสุด บังคับตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

หลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 57 (2) รัฐต้อง... อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน....

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อ 12³ ข้อย่อย 1 รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ และข้อย่อย 2 (ข) การปรับปรุง ในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

ข้อมูลอ้างอิง :

คำพิพากษา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://enlawfoundation.org/wp-content/uploads/2024/01/Decision-NorthernPM25Crisis1-2567-CMAdminCourt.pdf>

ประชาไท. (2567). ศาลปกครองสูงสุด มีคำสั่ง ให้ ‘นายก’ แก้ปัญหาฝุ่นภาคเหนือ ไม่ต้องรอคดีสิ้นสุด. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://prachatai.com/journal/2024/09/110751>

ThaiPBS. (2567). “ศาลปกครองเชียงใหม่” พิพากษาคดีประชาชนฟ้องนายกฯ แก่ฝุ่นภาคเหนือ ล่าช้า. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/336116>

³ ข้อ 12

1. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้
2. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างบริบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อ :
 - (ก) การหาหนทางลดอัตราการตายของทารกก่อนคลอดและของเด็กแรกเกิด และการพัฒนาที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็ก ;
 - (ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม
 - (ค) การป้องกัน รักษาและควบคุมโรคระบาด,โรคประจำถิ่น,โรคจากการประกอบอาชีพและโรคอื่น ๆ ;
 - (ง) การสร้างสภาวะที่ประกันบริการทางแพทย์ และการให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่ทุกคนในกรณีเจ็บป่วย

6

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ และสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เป็นเวลานาน และกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย

ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ โดยเป็นการร่นระยะเวลาการดำเนินงานจากกว่าร้อยละ 5 วัน ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย คือ ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ 19 กลุ่มที่อยู่อาศัยในไทยมานานรอการพิจารณากำหนดสถานะอยู่จำนวน 483,626 คน

ข้อเท็จจริง

29 ตุลาคม 2567 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติหลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลานาน และกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักร เพื่อใช้ทดแทนหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2564 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559 ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน และกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักร [ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ (กลุ่มเป้าหมาย 19 กลุ่ม)] ที่รอการพิจารณากำหนดสถานะในปัจจุบัน จำนวน 483,626 คน ให้ได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ถาวร) หรือสัญชาติไทยอย่างรวดเร็ว โดยมีการปรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสถานะของบุคคลในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบแล้ว ดังนี้⁴

1) บุคคลที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ในอดีต จนถึงปี พ.ศ.2542 (เลขประจำตัวประเภท 6) และที่สำรวจเพิ่มระหว่างปี 2548 – 2554 (เลขประจำตัวประเภท 0 กลุ่ม 89)

2) บุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในปี พ.ศ.2542 เด็กและบุคคลที่กำลังเรียนหรือจบการศึกษาแล้ว คนไร้รากเหง้า และคนที่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศซึ่งเข้ามาอยู่อาศัยภายใน 18 ม.ค. 2548 แต่ตกหล่นจากการสำรวจ (เลขประจำตัวประเภท 0 กลุ่ม 00)

3) บุตร ของชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ 19 กลุ่ม มีหลักฐานการเกิดในไทยแต่ยังไม่ได้รับสัญชาติ พุดและเข้าใจภาษาไทยกลาง หรือภาษาถิ่นที่ใช้แพร่หลายในพื้นที่ภูมิลำเนา

⁴ รัฐบาลไทย. (2567). เปิดหลักเกณฑ์ “การให้สัญชาติ-สถานะ” บุคคลอพยพ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/89667>

คุณสมบัติ

- มีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติ และมีเลขประจำตัว 13 หลัก
- มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในไทย ติดต่อกันต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 ปี

การขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อย : ลดเวลาดำเนินการ จาก 270 วัน เหลือ 5 วัน

การขอมีสัญชาติไทยของบุตรบุคคลต่างชาติ : ลดเวลาดำเนินการ จาก 180 วัน เหลือ 5 วัน โดยมีเงื่อนไขหากพบภายหลังว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะไม่เป็นไปตามกำหนด สามารถถูกเพิกถอนการอนุญาตได้

NBT CONNEXT
สรุปผล ครม. แก้ปัญหาสัญชาติ
4.8 แสนราย

ปรับหลักเกณฑ์การถือสัญชาติและสถานะบุคคลให้ครอบคลุม
ทั้งพหุวัฒนธรรมจาการกรเป็นเวลานาน (15 - 20 ปี)
และกลุ่มที่เกิดในราชอาณาจักร
(ครอบครัว เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม)

เก็บใช้เวลาดำเนินการ 270 วัน **เปลี่ยนเป็น 5 วัน**
อดีต 4 แสนราย อาจใช้เวลาดัง 4 ปี

ชนกลุ่มน้อย-กลุ่มชาติพันธุ์ 825,635 ราย จำนวนรวมทั้งหมดทั่วประเทศ	ประชากรพิจารณากำหนดสถานะ 483,626 ราย ไม่รวมจำนวนชาวต่างชาติที่ถือสัญชาติไทย
---	---

อุปสรรคที่เข้ามา
1. ความแตกต่าง ภาษา วัฒนธรรม
2. ความแตกต่าง-อุปนิสัยวิถีชีวิต
3. ทัศนคติของชาวไทย

ไทยได้ประโยชน์อะไร?
1. เพิ่มจำนวนแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถ
2. เพิ่มขีดความสามารถ
3. เพิ่มขีดความสามารถ

NBT CONNEXT

สิทธิอะไร

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 15 ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง บุคคลใดๆ จะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพลการหรือถูกปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติไม่ได้

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 26 บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจังกจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

ในฐานะมนุษย์คนทุกคนย่อมมีสิทธิในชีวิตก่อน จึงจะมีสิทธิอื่นๆ ตามมา ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงได้บัญญัติรับรองไว้ว่าคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ต้องมีสิทธิได้รับสัญชาติใดสัญชาติหนึ่ง ที่รัฐให้การรับรองเพื่อให้บุคคลนั้นและครอบครัวได้รับสิทธิอื่นๆ ที่รัฐนั้นๆ ให้การคุ้มครองคนที่เป็นสัญชาติของรัฐตน การมีสัญชาติทำให้สถานะของบุคคลนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายและตามหลักสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น โดยห้ามการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นไม่ว่าด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

มติคณะรัฐมนตรีกรณีนี้ไม่ได้เป็นการให้สัญชาติไทยกับคนต่างด้าวผู้ใดหรือกลุ่มใด แต่เป็นการให้สัญชาติแก่กลุ่มเป้าหมายที่มีเป็นคนชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์เดิมที่มีสิทธิอยู่แล้ว โดยรัฐมีฐานข้อมูลคนเหล่านี้ที่กรมการปกครองออกบัตรมีเลขประจำตัว 13 หลัก เพื่อยืนยันตัวบุคคลและรัฐได้เคยมีนโยบายที่จะให้บุคคลเหล่านั้นและครอบครัวมีถิ่นที่อยู่ถาวรหรือให้สัญชาติไปเป็นเวลานานกว่าสิบปีมาแล้ว คนเหล่านี้บางคนหรือบางกลุ่มจึงได้ยื่นเรื่องขอลงรายการสัญชาติไทย เนื่องจากมีคุณสมบัติมีสัญชาติไทย แต่เจ้าหน้าที่ทะเบียนต่างๆ ดำเนินการอย่างล่าช้ามาก บางกรณีกว่า 20 ปีก็ยังไม่แล้วเสร็จ บางคนหรือบางกลุ่ม เช่น คนไทยพลัดถิ่นที่แม่สอดและแม่ระมาดหลายร้อยคนฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะกำกับดูแลและรักษาการในการใช้กฎหมายสัญชาติ ในการดำเนินการล่าช้า แม้ผลคำวินิจฉัยของศาลปกครองจะตัดสินว่าเจ้าหน้าที่ดำเนินงานล่าช้า

เกินสมควร ให้เร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 45 วัน ซึ่งหลังจากศาลตัดสินภายใน 45 วัน คนไทยพลัดถิ่นทุกคนก็ได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนคนไทย แต่การดำเนินการยังไม่เสร็จสิ้น มีความล่าช้าในการดำเนินการกลายเป็นกลุ่มตกค้าง การออกหลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดกระบวนการให้รวดเร็วขึ้น จะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับสิทธิตามที่ควรได้รับ อย่างเป็นจริง รวดเร็ว เพราะเมื่อได้รับสัญชาติแล้ว สถานะบุคคลของบุคคลเหล่านี้และครอบครัวย่อมมีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่าคนไทยทุกประการ ในการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา การได้รับบริการสาธารณสุข และสิทธิอื่นๆ

ในอดีตคนจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาอยู่เมืองไทย ต่างกลายเป็นคนต่างด้าว ลูกหลานที่เกิดในประเทศไทยก็ยังไม่ได้รับสัญชาติ ต่อมารัฐมนตรีมีนโยบายให้สัญชาติแก่คนจีนและลูกหลาน จนกลายเป็นคนไทยที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือสังคมไทยทั้งทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมมาจนทุกวันนี้

สสส. จึงเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนประเด็นหนึ่ง ที่ควรได้รับการคัดเลือกให้เป็นประเด็นความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2567

7

ประเทศไทยยินยอมที่จะถูกผูกมัดภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยการถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2567 – รัฐบาลไทย โดยมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 9 กรกฎาคม 2567 เห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวนมาตราที่ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งจะเป็นการขยายความคุ้มครองสิทธิให้ครอบคลุมถึงเด็กผู้ลี้ภัย โดยเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หลังจากนั้นรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการถอนข้อสงวนอย่างเป็นทางการผ่านองค์การสหประชาชาติต่อไป

มติของคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ถือเป็นก้าวสำคัญที่จะทำให้เด็กทุกคนจะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างปราศจากการเลือกปฏิบัติได้รับความคุ้มครองและดูแลช่วยเหลือเท่าที่จะเป็นไปได้ หน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินงานในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานของเด็กได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยและเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐาน สอดคล้องกับคำมั่นที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้เกิดภาพลักษณ์

และมุมมองด้านบวกต่อประเทศไทย และยังลดการแทรกแซงหรือตั้งคำถามที่ไม่จำเป็นในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนต่อประเทศไทย

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในปี 2535 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิเด็กที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนมาตราที่ 22 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กผู้ลี้ภัย การถอนข้อสงวนในครั้งนี้หมายถึงประเทศไทยได้ให้คำมั่นที่จะคุ้มครองสิทธิของเด็กผู้ลี้ภัย ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กทุกคนในประเทศ โดยไม่คำนึงถึงสถานะของพวกเขา เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กทุกคน

การประกาศถอนข้อสงวนอย่างเป็นทางการได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลไทยต่อหลักสากลในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ในขณะเดียวกัน รัฐบาลยังได้แสดงความมุ่งมั่นหวังว่าการถอนข้อสงวนครั้งนี้ จะนำไปสู่ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนสิทธิของเด็กทุกคนในประเทศไทยรวมถึงเด็กผู้ลี้ภัย และการถอนข้อสงวนครั้งนี้ยังแสดงถึงเจตจำนงของประเทศไทยต่อหลักสิทธิเด็ก และพันธกรณีของรัฐบาลที่มีต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ซึ่งเป็นกลไกภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ประเทศสมาชิกเข้าร่วมเพื่อทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศของตน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยต่อวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030 และจะต้องจัดทำรายงาน UPR เป็นระยะๆ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศได้รับการยกระดับ และปรับปรุงที่จะสร้างมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้อย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

ข้อมูลอ้างอิง :

กรมประชาสัมพันธ์. (2567). **กรม. มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และมอบหมายให้ กต. ดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาฯ ต่อองค์การสหประชาชาติต่อไป.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/304714>

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2567). **การถอนข้อสงวน ข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ของประเทศไทย.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www3.ago.go.th/nitivajra/crc-s22/>

8

ไทยยื่นสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED)

มติของ ครม. จากการประชุมเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567 เห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ICPPED และจะมีผลผูกพันให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีทางกฎหมาย และแนวปฏิบัติภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว ในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และแก้ไขปัญหาการบังคับให้บุคคลสูญหาย ยกเว้นข้อบทบัญญัติที่ 42 ที่จะไม่เป็นผลผูกพัน โดยบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติถึงกรณีการนำข้อพิพาทระหว่างรัฐเข้าสู่การพิจารณาโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ต่อมาเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 ไทยได้ยื่นสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance: ICPPED) โดยตามข้อ 39 ของ ICPPED อนุสัญญาฯ จะมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย 30 วัน หลังจากวันมอบสัตยาบันสาร (วันที่ 13 มิถุนายน 2567) ภายหลังจากที่ประเทศไทย ประกาศใช้ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 เป็นต้นมา

การเข้าเป็นภาคี ICPPED ของไทยส่งผลให้ไทยมีพันธกรณีสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการการบังคับให้หายสาบสูญ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment of Punishment: CAT) เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2550 (มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550) อันมีหลายหลักการที่คล้ายกัน การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวทำให้ไทยในฐานะรัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ซึ่งการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 25 ตุลาคม 2565 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566) เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีดังกล่าว และนับเป็นหมุดหมายสำคัญของไทยในการปฏิรูปกฎหมาย โดยกำหนดให้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าลักษณะ

ตามกฎหมายกำหนดเป็นความผิดทางอาญา ฐานการกระทำทราม การกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พร้อมวางมาตรการป้องกันปราบปรามการกระทำดังกล่าว และมาตรการเยียวยาที่สอดคล้องกับอนุสัญญา CAT และ ICPPED

จากนี้ ผลของการให้เข้าเป็นภาคี ICCPEFD นี้ จะทำให้ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องจัดทำรายงานสถานการณ์การบังคับหายสาบสูญต่อคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับหายสาบสูญ (The Committee on Enforced Disappearance) แห่งสหประชาชาติ (The United Nations) เป็นระยะๆ และกรณีคนหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ข้อมูลอ้างอิง :

กระทรวงการต่างประเทศ. (2567). ไทยยื่นสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED). [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.mfa.go.th/th/content/icpped140524>

กระทรวงยุติธรรม. (2567). ฉบับที่ 515/2567 “ทวิ” ดัน กรม. เห็นชอบ ไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาอุมหาย สร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากลให้กับประชาชน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.moj.go.th/view/93682>

มติคณะรัฐมนตรี. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://ofm.mof.go.th/th/view/attachment/file/3139323835/%E0%B8%A1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5>

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2567). 13 มิถุนายน 2567 การเริ่มต้นของประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www3.ago.go.th/nitivajra/thailand-and-icpped/>

9

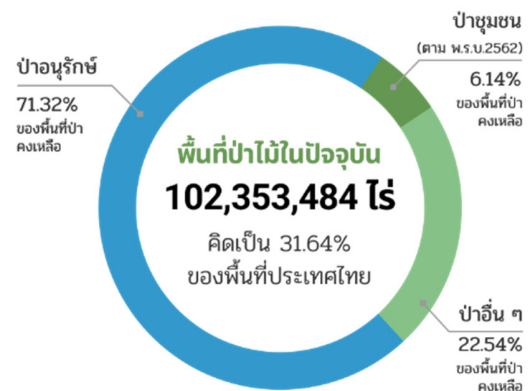
สิทธิชุมชน : กรณีความก้าวหน้าไปของป่าชุมชน

วิวาทะ “คนอยู่กับป่าได้หรือไม่” เกิดขึ้นตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 รัฐมีนโยบายอพยพคนออกจากป่า เพื่อพิสูจน์ว่าคนอยู่กับป่าได้ ภาคประชาชนและชุมชนจึงลุกขึ้นมาต่อสู้และร่วมผลักดันให้เกิดป่าชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ และต่อมารัฐได้ยอมรับการมีอยู่ของสิทธิชุมชนด้วยการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) มาตรา 46 อย่างไรก็ตามถ้อยคำ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ที่ปรากฏอยู่ในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวและความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้กฎหมายของนักกฎหมายไทยที่มีอำนาจในการตีความ ได้ส่งผลให้สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

ในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่สามารถเกิดมีผลขึ้นได้ในความเป็นจริง ซึ่งต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) มาตรา 66 มาตรา 67 จึงได้ตัดถ้อยคำ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออกไป และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560) มาตรา 43 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

แม้ในปัจจุบันข้อสรุปของวิวาทะที่ว่า คนอยู่กับป่าได้หรือไม่จะยังไม่ชัดเจน แต่ปีนี้การต่อสู้ของภาคประชาชนและชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ก็มีความคืบหน้ามากขึ้นไปอีกก้าว โดยเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2567 ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่อื่นของรัฐ พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ โดยร่าง พ.ร.ฎ.ดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งป่าชุมชน การจัดการป่าชุมชน การควบคุมดูแลป่าชุมชน การเพิกถอนป่าชุมชน และการอื่นที่จำเป็นในพื้นที่อื่นของรัฐ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- 1) สามารถจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ ได้แก่ เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ และที่ราชพัสดุได้
- 2) เป็นชุมชนที่อยู่ในอาณาเขตเดียวกันกับพื้นที่ป่าที่จะจัดตั้งเป็นป่าชุมชน และมีความสามารถดูแลรักษาป่าชุมชนนั้นได้
- 3) คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณาคำขอจัดตั้งป่าชุมชน และในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอผู้คัดค้าน หรืออธิบดีกรมป่าไม้ ไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัด สามารถอุทธรณ์มติดังกล่าวต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ทั้งนี้ การอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนให้อธิบดีกรมป่าไม้ ประกาศการอนุมัติจัดตั้งในราชกิจจานุเบกษา
- 4) สามารถขอขยายเขตป่าชุมชนในอาณาเขตเดียวกันกับเขตป่าชุมชนเดิมได้ เมื่อได้ดำเนินการป่าชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และเป็นป่าชุมชนที่อยู่ในกลุ่มป่าชุมชนดีมากในปีก่อนที่จะมีการยื่นคำขอ
- 5) การจัดการป่าชุมชนกระทำโดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ร่วมกับสมาชิกของป่าชุมชนนั้นตามวัตถุประสงค์และแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติพร้อมกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชน
- 6) สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิต และบริหารป่าชุมชนตามแผนจัดการป่าชุมชน
- 7) ควบคุมดูแลป่าชุมชน โดยห้ามบุคคลกระทำการ ดังต่อไปนี้
 - (1) ยึดถือ ครอบครอง หรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือทำกิน
 - (2) ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ขุดหาแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน
 - (3) ใช้ประโยชน์จากไม้นอกเหนือไปจากกรณีที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

(4) ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เช่น หอดูไฟฟ้า ฝ่ายชะลอน้ำ เป็นต้น โดยต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัดก่อน

8) กำหนดให้มีการเพิกถอนป่าชุมชนในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานของรัฐผู้ปกครองดูแลพื้นที่นั้นไม่ประสงค์จะให้ใช้พื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชนอีกต่อไป หากคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนคัดค้านให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัดเพื่อชี้ขาด

(2) อธิบดีกรมป่าไม้สั่งให้มีการเพิกถอนป่าชุมชนในกรณีที่คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนขอให้เพิกถอน ทอดทิ้งไม่จัดการฟื้นฟูบำรุงป่าชุมชนนั้นต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกานี้ อันจะเป็นเหตุให้ป่าชุมชนได้รับความเสียหายหรือมีเหตุไม่ควรวางใจให้จัดการป่าชุมชนต่อไป และกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นทางด้านกิจการเพื่อความมั่นคงของประเทศ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สิทธิในรัฐธรรมนูญ 2560 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “สิทธิชุมชน” ไว้ใน 2 หมวด ดังนี้

(1) หมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 43 ระบุให้ชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและชาติ รวมทั้งจัดการ

บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยชุมชนสามารถเข้าข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้กระทำในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรืองดเว้นการกระทำที่กระทบความสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และสามารถจัดสวัสดิการชุมชนได้

(2) หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ รัฐธรรมนูญ 2560 ได้บัญญัติถึง “หน้าที่ของรัฐต่อชุมชน” ไว้ในมาตรา 57 และ 58 โดยระบุให้รัฐต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และ ใช้หรือจัดให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น “มีส่วนร่วม” ในการดำเนินการ

ข้อมูลอ้างอิง :

เครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง. (2563). **ทำความเข้าใจจักป่าชุมชน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://thaicfnet.org/intro>

รัฐบาลไทย. (2567). **สรุปข่าวการประชุม ครม. 19 พฤศจิกายน 2567**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/90405>

ThaiPBS. (2567). **ออกพ.ร.ฎ.จัดตั้งป่าชุมชน นอกเขตป่าอนุรักษ์**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/agriculture-37>

10

รัฐบาลไทยยอมเข้าสู่กระบวนการทบทวนรายงาน CAT

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีอนุสัญญาอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2550 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ตามอนุสัญญา CAT ไทยจะต้องเสนอรายงานต่อคณะกรรมการ CAT เกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ แต่กว่าที่รายงานฉบับแรกของประเทศไทยส่งให้คณะกรรมการ CAT ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นเวลากว่าห้าปีให้หลังจากกำหนดการ ทั้งที่ต้องส่งให้ทบทวนภายในหนึ่งปีหลังเข้าเป็นภาคีและอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้

การทบทวนรายงานสถานการณ์กับคณะกรรมการ CAT เป็นครั้งที่ 2 ของประเทศไทยเกิดขึ้นในปีนี้ (2567) ในประชุมคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 81 ณ กรุงเจนีวา เมื่อวันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2567 แม้จะล่าช้าและห่างจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งแรกเมื่อปี 2557 ถึงสิบปี ประเทศไทยได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการทบทวนรายงานสถานการณ์ฯ ครั้งนี้ด้วยความตั้งใจที่จะนำเสนอความก้าวหน้า โดยเฉพาะเรื่องพรบ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้สูญหายที่มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2566 โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานรัฐไทยเข้าร่วมในการทบทวนรายงานมากถึง 36 คน จากมากกว่า 10 หน่วยงาน (ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม รวมถึงกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมราชทัณฑ์ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ, กระทรวงการต่างประเทศ, สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงมหาดไทย รวมถึงกรมการปกครอง, คณะผู้แทนถาวรไทย ประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา) หลังจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ฯ คณะกรรมการ CAT จึงได้นำเสนอข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) มายังประเทศไทย เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567 ที่ผ่านมา

การที่รัฐบาลไทยยอมเข้าสู่กระบวนการทบทวนรายงานตามอนุสัญญา CAT ในปีนี้ เป็นหนึ่งในก้าวที่สำคัญในการเอื้อให้เกิดการสานเสวนาแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะตามอนุสัญญา CAT และพ.ร.บ.ทรมาน-อุ้มหายฯ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามพันธกรณีและการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศฉบับดังกล่าวในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

ในการทบทวนรายงานสถานการณ์การทรมานฯ ของประเทศไทยครั้งแรกหลังเข้าเป็นภาคีจึงเกิดขึ้น ณ กรุงเจนีวา เมื่อวันที่ 29 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2557 เมื่อการประชุมเสร็จสิ้น ภายหลังจากรัฐประหารเพียงหนึ่งวัน ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 คณะกรรมการ CAT นำเสนอข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observation) จำนวน 13 หน้า ต่อประเทศไทยเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแนวทางทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การป้องกันการทรมานเป็นผลในประเทศไทย แต่เนื่องจากผลพวงของรัฐประหารทำให้ข้อเสนอของ CAT แทบจะไม่ถูกนำมาปฏิบัติ อีกทั้งยังมีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรม ซึ่งได้ร่วมส่งรายงานสถานการณ์คู่ขนาน (shadow report) แก่คณะกรรมการก่อนการทบทวนสถานการณ์ฯ และได้รายงานทางวาจาเกี่ยวกับกรณีการทรมานที่เกิดขึ้นที่จังหวัดยะลา ทำให้ผู้แทน

กรมทวารพราณที่ 41 ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีหมิ่นประมาททำให้เสื่อมเสีย อย่างไรก็ตามก็ต้องครุภาคประชาสังคมที่ได้ติดต่อหรือชี้แจงต่อคณะกรรมการCAT จะได้รับการคุ้มครองและจะไม่ตกเป็นเป้าในการแก้แค้นของรัฐไทย และถูกคุกคามข่มขู่ด้วยการถูกฟ้องด้วยคดีหมิ่นประมาททางอาญา การคุกคามครั้งนั้นเป็นเหตุให้ ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 George Tugushi (Rapporteur on reprisals under article 19 of the Convention Committee against Torture) ส่งหนังสือถึงเอกอัครราชทูตคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเจนีวา นับเป็นการแสดงความห่วงกังวลกรณีการคุกคาม พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ต่อรัฐบาลไทย แตกต่างจากการทบทวนสถานการณ์การทรมานต่อคณะกรรมการ CAT ในครั้งที่สองนี้ จึงถือว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญ

ไทม์ไลน์ ประเทศไทยกับการเป็นรัฐภาคีอนุสัญญา CAT

- 2 ต.ค.50** ไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CAT โดยการภาคยานุวัติ
- 1 พ.ย.50** **อนุสัญญาCAT มีผลบังคับใช้**
ตามอนุสัญญาไทยจะต้องเสนอรายงานต่อคณะกรรมการCAT เกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ ภายใน 1 ปีหลังเข้าเป็นภาคีและอนุสัญญามีผลบังคับใช้ กล่าวคือ ภายในปี 51
- 26 ก.พ. 56** ไทยส่งรายงานฉบับแรกต่อคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ (คณะกรรมการCAT)
- 29 เม.ย.-1 พ.ค.57** การประชุมคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 52 ณ กรุงเจนีวา ทบทวนรายงานสถานการณ์ทรมานฯ ในไทย ครั้งแรกหลังเข้าเป็นรัฐภาคี
- 23 พ.ค. 57** คณะกรรมการCAT นำเสนอข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observation) จำนวน 13 หน้า ต่อประเทศไทยเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแนวทางทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทรมานเป็นผลในประเทศไทย
- 15 ก.ค.57** George Tugushi (Rapporteur on reprisals under article 19 of the Convention Committee against Torture) ส่งหนังสือถึงเอกอัครราชทูตคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเจนีวา แสดงความห่วงกังวลกรณีการคุกคาม พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการ CrCF ซึ่งได้ส่งรายงานสถานการณ์แก่คณะกรรมการ ก่อนการทบทวนปี 57 เพื่อให้มั่นใจว่า นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ตัวแทนจากองค์กรภาคประชาสังคมที่ได้ติดต่อหรือชี้แจงต่อคณะกรรมการCAT จะไม่ตกเป็นเป้าในการแก้แค้นของรัฐไทย และถูกคุกคามข่มขู่ด้วยการถูกฟ้องด้วยคดีหมิ่นประมาททางอาญา
- 29 พ.ค.58** ไทยส่งรายงานเพิ่มเติม (Follow-up Report) ตอบกลับไปยังข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการฯ
- 29 ส.ค.58** คณะกรรมการCAT ส่งจดหมายเพิ่มขอข้อมูลเพิ่มเติม (Follow-up letter sent to state party)
- 19 มิ.ย.61** คณะกรรมการCAT กำหนดประเด็นปัญหา (List of Issues) ส่งให้รัฐภาคีเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมตามอนุสัญญาไทยจะต้องเสนอรายงานเพิ่มเติมตั้งแต่ปี 2561 เนื่องจากครบ 4 ปี หลังการเสนอรายงานครั้งแรก เมื่อปี 2557 หลังเข้าเป็นภาคี
- 4 ม.ค.64** ไทยส่งรายงานเพิ่มเติม สำหรับการทบทวนรายงานครั้งที่ 2 กับคณะกรรมการCAT ซึ่งเดิมกำหนดส่งเมื่อปี 2561
- 5-6 พ.ย.67** การประชุมคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 81 ณ กรุงเจนีวา ทบทวนรายงานสถานการณ์ทรมานฯ ในไทย

รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน 10 ถดถอย ปี 2567

1

สิทธิได้รับมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเองและครอบครัว : กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคงดจ่ายกระแสไฟฟ้า เนื่องจากมีการค้างชำระ

กรณีคุณยายวัย 68 ปี ซึ่งเป็นผู้ป่วยติดเตียงในพื้นที่จังหวัดนครพนม ต้องใช้เครื่องผลิตออกซิเจน เครื่องช่วยหายใจ รวมถึงอุปกรณ์ทางการแพทย์อื่นๆ เสียชีวิต เนื่องจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดำเนินการให้พนักงานบริษัทเอกชนยกหม้อมิเตอร์ไฟฟ้าไปจากเสาหน้าบ้าน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567 เวลา 09.20 น. เนื่องจากมีการค้างชำระค่าไฟฟ้า ทั้งนี้ก่อนการตัดไฟหลานสาวผู้ตายได้ให้เหตุผลกับพนักงาน ขอเวลาเดินทางไปชำระที่สำนักงานการไฟฟ้า ระยะทางห่างจากบ้านประมาณ 10 กม. แต่พนักงานอ้างว่าทำตามหน้าที่ จนกระทั่งไฟฟ้าดับทั้งบ้าน และเจ้าหน้าที่มาติดตั้งให้ภายหลังจากไปชำระค่าไฟ รวมค้างชำระ 2 เดือน เป็นเงิน 1,155 บาท ทำให้ยายป่วยติดเตียงอาการทรุด เสียชีวิตในคืนวันเดียวกัน

สิทธิอะไร

การเข้าถึงไฟฟ้าได้รับการกำหนดไว้ว่าเป็น “สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเองและครอบครัว” ภายใต้กรอบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลายฉบับ ได้แก่

1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อ 11 สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเองและครอบครัว

2) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ข้อ 14(2) (h) ที่บัญญัติว่ารัฐภาคีจะ “ใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งหมดเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในชนบท ... และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องให้สิทธิแก่สตรีดังกล่าว ... มีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม นอกจากนี้ รัฐต่างๆ ยังยอมรับอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอถึงความปรารถนาในการปรับปรุงทางเลือกของผู้บริโภคในการเข้าถึงไฟฟ้าที่เพียงพอ เชื่อถือได้ ราคาไม่แพง คุณภาพสูง และราคาประหยัด

3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเป้าหมายที่ 7 ว่าด้วย “พลังงานสะอาดและราคาไม่แพง” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานที่สะอาด ราคาไม่แพง ยั่งยืน และทันสมัยได้ และได้รับทุนแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นในระดับนานาชาติและระดับประเทศ เพื่อให้เป้าหมายที่ 7 บรรลุผลภายในปี 2030

สรุป การตัดไฟฟ้าถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน เพราะไฟฟ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนทุกคนได้รับ ได้มีบ้านหรือที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม โดยต้องจัดให้มีน้ำ ไฟฟ้า ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน การค้างชำระค่าไฟฟ้าเป็นหนี้ทางแพ่ง หากมีการค้างชำระ รัฐต้องฟ้องคดีให้ศาลสั่งให้ชำระ ตัดกระแสไฟ โดยงดจ่ายไฟให้แก่ประชาชนที่ค้างชำระ กระทบไม่ได้เป็นการใช้อำนาจที่ไม่ได้สัดส่วนกับการค้างจ่ายค่าไฟ

2

สิทธิทางการเมืองในการร่วมตัวเป็นพรรคการเมืองและละเมิดอำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน : กรณีศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคก้าวไกล

ความเป็นมา

วันที่ 7 สิงหาคม 2567 ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยยุบพรรคก้าวไกล ในคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เพื่อมีคำสั่งยุบพรรคก้าวไกล โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องกรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อว่า พรรคก้าวไกลมีพฤติการณ์กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเข้าลักษณะกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2561 มาตรา 92 วรรคหนึ่ง (1)และ (2) รวมถึงข้อเท็จจริงปรากฏตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2567 โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุบพรรคก้าวไกล เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลผู้เป็นคณะกรรมการบริหารพรรค และห้ามมิให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารพรรคไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ ภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 92 วรรคสอง และมาตรา 94 วรรคสอง

สิทธิอะไร

1) สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าถึงบริการสาธารณะ ข้อ 25 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1.1 มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

1.2 มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ

พรรคการเมืองเป็นสถาบันสำคัญในระบอบประชาธิปไตย พึงได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันพรรคการเมืองเติบโต และทำหน้าที่สะท้อนเจตนาารมณ์ของประชาชน ผ่านกลไกรัฐธรรมนูญที่แม้กำหนดให้ยุบพรรคการเมืองได้ แต่ด้วยเจตนาารมณ์เพื่อเป็นการถ่วงดุลมิให้พรรคการเมืองใช้อำนาจโดยมิชอบ ไม่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการใช้มาตรการยุบพรรคการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับเจตนาารมณ์ดังกล่าว มีการยุบพรรคการเมืองหลายครั้งโดยศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ ปี 2549 รวม 34 พรรค ขณะที่ไทยพับลิกาได้รายงานว่ ในช่วงเวลา 22 ปี ศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองไปแล้ว กว่า 110 พรรค สถานการณ์ดังกล่าวย่อมขัดแย้งต่อกระบวนการสร้างความมั่นคงให้กับการสถาปนาระบอบประชาธิปไตย และขัดแย้งกับเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ยุบพรรคการเมืองได้

การใช้อำนาจรัฐโดยใช้กลไก กกต.และศาลรัฐธรรมนูญที่มีคำวินิจฉัยยุบพรรคก้าวไกล โดยประเด็นหนึ่งของคำวินิจฉัย คือการอ้างจริยธรรมของบุคคล คือนายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคพรรคนั้นมีความคลุมเครือไม่มีความชัดเจนว่าจริยธรรมอะไร ของใคร นอกจากนี้การที่หัวหน้าพรรคการเมืองไม่มีคุณสมบัติด้านจริยธรรม ย่อมไม่ควรเป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคทั้งคณะ และพรรคต้องถูกยุบตามไปด้วย เหตุนี้ย่อมชี้ให้เห็นได้ว่ารัฐได้ใช้อำนาจนิยม โดยอาศัยรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือวินิจฉัยตีความถ้อยคำในรัฐธรรมนูญไปในทิศทางที่ผู้มีอำนาจต้องการนับเป็นการใช้กฎหมาย เพื่อทำลายอำนาจอธิปไตยของประชาชน การยุบพรรคก้าวไกลเท่ากับเป็นการขัดขวางมิให้ประชาชนได้รับสิทธิในการรวมตัว ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในการสมาคม ขัดกับสิทธิทางการเมืองของพลเมืองตามที่บัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ICCPR และแนวทางการบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตย คำวินิจฉัยยุบพรรคเป็นการบังคับใช้กฎหมายเข้าจัดการกำจัดการบริหารพรรคการเมืองและพรรคการเมืองที่มีแนวทางที่แตกต่างไปจากผู้มีอำนาจ ย่อมมิใช่หนทางของระบอบประชาธิปไตยที่พึงยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย รับฟังเสียงข้างมากขณะที่ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย การใช้และตีความรัฐธรรมนูญดังกล่าว ย่อมเป็นการบ่อนทำลายรากฐานประชาธิปไตย นำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อประเทศชาติ ที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยในสายตาประชาคมโลก และอีกทั้งยังเป็นการทำลายรากฐานที่สำคัญ ในการที่จะทำให้ประเทศได้รับการยอมรับเชื่อมั่นจากนานาประเทศว่าเป็นประเทศที่ได้สถาปนาระบอบการเมืองที่มั่นคงเป็นที่ยอมรับ

สสส.จึงมีความเห็นว่ากรณีการยุบพรรคก้าวไกลเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ถือเป็นความถดถอยของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ประการหนึ่งที่ต้องจารึกไว้ในปี 2567

3

สิทธิในชีวิตและร่างกาย : กรณีพลทหาร/ทหารเกณฑ์เสียชีวิตระหว่างการฝึก

กรมสารวัตรทหารเรือ กองทัพเรือ พลทหารศิริวัฒน์ ใจดี สังกัดค่ายทหาร กองประจำการ กองพันสารวัตรทหารเรือที่ 3 เสียชีวิตระหว่างการเข้ารับการฝึก เหตุเกิดเมื่อ 2 กรกฎาคม 2567 กองทัพเรือชี้แจงว่าพลทหาร ศิริวัฒน์ฯ เสียชีวิตจากหัวใจล้มเหลว แต่มี พลทหารที่เห็นเหตุการณ์ได้เล่าให้ญาติผู้ตายฟังว่า พลทหารศิริวัฒน์ฯ (ผู้ตาย) ถูกครูฝึกกระทำด้วยความรุนแรง โดยวันเกิดเหตุครูฝึกได้สั่งให้วิ่ง

ฝึกในช่วงบ่าย ๕ รอบ พลทหารศิริวัฒน์ฯ หมัดกำลัง เป็นลม แต่ครูฝึกพูดว่าสา่ออย ครูฝึกกระตุ้นให้ตื่นโดยเตะที่ขา ที่ลำตัว และตบหน้า แต่ยังไม่ฟื้น ครูฝึกจึงให้หามไปนอนตากแดดที่ลานปูนหน้าเสาธง โดยไม่มีการปฐมพยาบาล เป็นเวลาหลายชั่วโมง จึงนำตัวส่งโรงพยาบาล ต่อมาเสียชีวิตในเวลาประมาณ 19.00 น.

กรณีดังกล่าวนี้ ในรอบปี 2567 พลทหารใหม่ที่ได้รับการฝึก เสียชีวิตไปแล้ว 3 ราย วันที่ 19 มีนาคม 2567 พลทหารคมทัช พันธุทธิ กองบริการ กรมการทหารช่าง ช่วยราชการ (พันบร.กบร.กช.ชรก.) เสียชีวิตในห้องน้ำ วันที่ 2 สิงหาคม 2567 พลทหารวรปรัชญ์ พัดมาสกุล ค่ายนวมินทราชินี จังหวัดชลบุรี ถูกกรมทำโทษโดยกลุ่มครูฝึก วันที่ 2 กรกฎาคม 2567 พลทหารศิริวัฒน์ ใจดี กรมสารวัตรทหารเรือ ถูกทำร้ายร่างกาย (มติชนสุดสัปดาห์ https://www.matichonweekly.com/special-report/article_806408)

กรณีที่มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิตจากการทรมานของนักเรียนทหารและทหารเกณฑ์ การเสียชีวิตของนักเรียนทหาร/ทหารเกณฑ์ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3 กรณีนี้ เกิดขึ้นระหว่างที่พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 นี้ มีผลบังคับใช้ แม้จะมีการเสียชีวิตอย่างต่อเนื่องจากหลายปีย้อนกลับไป มีข้อกล่าวหาว่ามีการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายของนักเรียนทหารและทหารเกณฑ์อย่างต่อเนื่อง ครอบครัวของพลทหารยังไม่ได้ฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย เพื่อเอาผิดกับนายทหาร หรือผู้บังคับบัญชาที่ปล่อยให้มีการกระทำความผิดดังกล่าว

พฤติกรรมครูฝึกในค่ายทหารเหล่านี้มีลักษณะเป็นการทรมาน การกระทำของครูฝึกเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกายของพลทหารในค่ายทหารอันอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีมูลเหตุจูงใจเป็นการลงโทษ ถือเป็นกรกระทำอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย เรื่อยมาตลอด และที่ผ่านมามีการกระทำเช่นนี้ในค่ายทหารก็ไม่มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำทางวินัย หรือทางอาญา เนื่องจากขาดการให้ความร่วมมือจากเจ้าพนักงาน ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อเสนอสำนวนฟ้องไปยังอัยการ

4

สิทธิมนุษยชนของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน : กรณีการดำเนินคดีทางกฎหมาย เพื่อปิดปากและการลอบสังหารนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

1. กรณีบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) หรือซีพีเอฟ ดำเนินคดีเลขาธิการมูลนิธิชีววิถี หรือ BIOTHAI ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา เหตุจากการเผยแพร่ข้อมูลการแพร่ระบาดของปลาหมอหางดำ

ข้อเท็จจริง

นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ เลขาธิการมูลนิธิชีววิถี ดำเนินการเคลื่อนไหวและการเผยแพร่ข้อมูลร่วมกับเครือข่ายภาคเกษตรกร เพื่อปกป้องความมั่นคงทางอาหาร และความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีการแพร่ระบาดของปลาหมอหางดำ ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศน์แหล่งน้ำ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงและอาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายจำนวนมาก มูลนิธิชีววิถี มีบทบาทตรวจสอบเรื่องนี้ ซึ่งเป็นบทบาทการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ การถูกแจ้งความดำเนินคดีครั้งนี้ เกิดขึ้นหลังเวทีวิชาการสาธารณะ เรื่อง “หายนะสิ่งแวดล้อม กรณีปลาหมอหางดำ การชดเชยเยียวยาความเสียหาย พื้นฟูระบบนิเวศ และปฏิรูประบบความปลอดภัยทางชีวภาพ” จัดโดยมูลนิธิชีววิถี มูลนิธิเกษตรกรมัยยั่งยืน มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม และสภาองค์กรของผู้บริโภค เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2567

สิทธิอะไร

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 34¹ วรรค 1
- 2) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ข้อ 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- 3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19²

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

² กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19

1) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

2) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

4) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือ “ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” (The Declaration on Human Rights Defenders) ค.ศ.1998

5) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 329³

สสส. เห็นว่า การปฏิบัติงานของ นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ จากกรณีนี้ ถือว่ากระทำในฐานะนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ขณะปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการมูลนิธิชีววิถี เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เพื่อปกป้องความมั่นคงทางอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำงานของมูลนิธิ ในการศึกษาเผยแพร่เรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิของเกษตรกร สิทธิชุมชน รวมไปถึงเรื่องของความมั่นคงทางอาหาร และเป็นส่วนหนึ่งก็เป็นการสนับสนุนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบด้วย เพื่อร่วมกันปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม ปกป้องสิทธิของตนเองของผู้ได้รับผลกระทบจากผลที่เกิดจากกระทำให้เกิดความเสียหายดังกล่าว ที่จะดำเนินการเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ รวมถึงร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเสียหายของเกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพประมง ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์

ข้อมูลอ้างอิง :

3PlusNEWS. (2567). เลขาฯไปโอไทย พร้อมทีมทนายเข้ารับทราบข้อกล่าวหา หลังถูก “ซีพีเอฟ” แจ้งหมิ่นประมาท ปม “ปลาหมอคงดำ”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://ch3plus.com/news/social/morning/418871>

3) การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

³ มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

2) ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

2. กรณี อัญชญา หีมมิหน๊ะ ถูกฟ้องหมิ่นประมาท โดยกองทัพเรือ

เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567 เวลา 14.00 น. อัญชญา หีมมิหน๊ะ นายกสมาคมด้วยใจเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Duayjai Association for Humanitarian Affairs) เดินทางไปยังสถานีตำรวจภูธรบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เข้ารับทราบข้อกล่าวหา ความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ ที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาหมิ่นประมาท โดยการโฆษณา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 จากการแสดงความเห็นในเฟซบุ๊กทำนองว่า “จะอย่างไรเมื่อมัสยิดในอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ทวงเงินค่าน้ำประปาจากค่ายทหารที่มาใช้น้ำประปาของมัสยิดไม่ได้ ต้องไปร้องเรียนที่ใคร” โดยกองทัพเรือที่ปฏิบัติหน้าที่ในท้องที่อำเภอบาเจาะ ได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์ก่อนหน้านี้ อ้างว่าได้รับความเสียหายจากข้อความดังกล่าว โดยอัญชญาให้การปฏิเสธต่อข้อกล่าวหา ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

อัญชญา ทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มด้วยใจเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ การแสดงความเห็นในข้อความดังกล่าวกระทำในฐานะประชาชน อันเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ตีชมด้วยความเป็นธรรม เป็นวิสัยของประชาชนย่อมทำได้และยังเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงไม่สมควรถูกตั้งข้อหาคดีอาญาและข้อความที่แสดงความคิดเห็นเป็นเพียงประเด็นเล็กๆ เรื่องค้ำจ่ายค่าน้ำประปาที่เจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้ใช้น้ำ การที่หน่วยทหาร ค้ำชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าว ทำให้มัสยิดต้องนำเงินบริจาคของชาวบ้านเพื่อกิจกรรมทางศาสนา มาจ่ายแทนหน่วยทหารไปก่อน

สสส.เห็นว่ากรณีเช่นนี้เกิดขึ้นโดยตลอดในกรณีที่ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ หรือการแสดงความเห็นต่างทางการเมือง ในสังคมประชาธิปไตย ถือว่าเป็นเรื่องปกติของการแสดงความคิดเห็น ตีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใด อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ การกระทำของกองทัพเรือ ต่อกรณีนี้ ถือว่าเป็นการคุกคามประชาชน ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปิดปาก ยุติการมีส่วนร่วมสาธารณะของประชาชน

สิทธิอะไร

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 34⁴ วรรค 1
- 2) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ข้อ 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- 3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19⁵
- 4) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือ “ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” (The Declaration on Human Rights Defenders) ค.ศ.1998ประมวลกฎหมายอาญา
- 5) มาตรา 329⁶

3. กรณีการสังหาร “แบรอนิง ดอเลาะ” นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมลายูมุสลิมและผู้เสียหายจากการทรมานหลังถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ

ข้อเท็จจริง

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567 เวลา 21.15 น. แบรอนิง ดอเลาะ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวมลายูมุสลิม และเหยื่อจากการทรมานจากการเคยถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ ถูกยิงด้วยอาวุธปืนเสียชีวิตทันทีในที่เกิดเหตุ เหตุเกิดบริเวณหน้าบ้านตัวเอง ม.4 ต.เมาะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

รอนิง ดอเลาะ หรือเป็นที่รู้จักกันในนาม “แบรอนิง” เคยถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงภายใต้กฎหมายพิเศษถึง 5 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2550 - 2560 ระหว่างการถูกควบคุมตัวแบรอนิง ถูกกระทำทรมานและปฏิบัติโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จากบันทึกการตรวจสอบกรณีทรมานฯ ที่กลุ่มด้วยใจ

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

⁵ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19

- 1) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง
- 2) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก
- 3) การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

⁶ มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

- 1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
- 2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่
- 3) ดิมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ
- 4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

ได้จัดทำไว้ มีการบันทึกคำบอกเล่าของแบรอนิ่งถึงประสบการณ์การถูกทรมานที่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นการถูกซ้อมทรมานทำร้ายร่างกาย การขังในห้องเย็น การให้ยีนหลายวันติดต่อกัน รวมถึงการทรมานทางด้านจิตใจ ภายหลังจากประสบการณ์ที่เลวร้ายดังกล่าว ส่งผลให้แบรอนิ่งต้องเข้ารับการบำบัดทางด้านจิตสังคม (Psychosocial Support) โดยการแนะนำของกลุ่มด้วยใจ จนสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง เวลาต่อมาแบรอนิ่งอาสาสมัครร่วมทำงานด้านสันติภาพและปกป้องสิทธิมนุษยชนร่วมกับกลุ่มด้วยใจต่อไป แบรอนิ่งเป็นกำลังสำคัญในการเป็นอาสาสมัครทำหน้าที่ประสานงานกับญาติ พุดคุยกับเหยื่อจากการถูกซ้อมทรมานจากการควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่เช่นเดียวกับที่ตนเคยประสบมา เพื่อช่วยเหลือด้านการเยียวยาและฟื้นฟู นอกจากนี้ แบรอนิ่งยังได้เข้าเรียนหลักสูตรรณรงค์แผนไทย คณะพยาบาล

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และทำงานเป็นผู้ช่วยแพทย์แผนไทยและหมอนวดแพทย์แผนไทยเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวอีกด้วย แบรอนิ่ง เป็นพ่อของลูก 5 คน และเป็นผู้ดูแลเด็กกำพร้าอีก 3 คน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กกว่า 8 ชีวิตต้องสูญเสียเสาหลักในครอบครัว

สิทธิอะไร

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 สิทธิในชีวิตและร่างกาย
2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 9 ข้อย่อย 1 บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายและไร้มนุษยธรรมได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

3) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือ “ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” (The Declaration on Human Rights Defenders) ค.ศ.1998

สสส. เห็นว่า นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐ โดยเมื่อปี 2548 ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เรื่องการคุ้มครองและสืบสวนกรณีการทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชน จากการเสียชีวิตของเจริญ วัตอักษร และนายความสมชาย นิละไพจิตร ต่อมาเมื่อปี 2559 ประเทศไทยเข้าสู่กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้วยระบบยูพีอาร์โดยได้รับข้อเสนอแนะจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติ เรื่องนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 10 ข้อ ซึ่งประเทศไทยรับว่าจะนำมาปฏิบัติ เช่น การคลี่คลายคดีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกอุ้มหายถูกฆ่า รวมถึงการหามาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการคุกคามในรูปแบบต่างๆ กรณีของแบรอนิ่ง ที่เป็นอาสาสมัครร่วมทำงานด้านสันติภาพและปกป้องสิทธิมนุษยชน และเป็นกำลังสำคัญในการทำหน้าที่ประสานงานกับญาติ พุดคุยกับผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกซ้อมทรมานจากการควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่ ต้องถือว่า แบรอนิ่งเป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองชีวิต ความปลอดภัยในชีวิต เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้โดยสะดวก ตามหลักการของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

จนถึงวันนี้รัฐไทยยังไม่มีความชัดเจนออกมา ทั้งยังพบว่า 3-4 ปีนี้มีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหญิงและชาย ถูกฟ้องร้องถูกดำเนินคดีมากขึ้น หลายคนถูกเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องร้องดำเนินคดีในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมในการคุกคาม ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก นำมาสู่ขั้นตอนสุดท้ายคือการลอบสังหาร

สสส. เสนอว่ารัฐควรเข้ามามีบทบาท ในการยอมรับและตระหนักถึงคุณค่าในบทบาทของนักปกป้องสิทธิทั้งหญิงชาย ต้องมีหลักประกันในการคุ้มครองและสนับสนุน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต ยกเลิกข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคร้ายแรงต่อการทำงานของนักปกป้องสิทธิ เช่น พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ และกฎหมายอื่นที่จำกัดเสรีภาพการชุมนุมและการแสดงออก ยุติวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิด การเลือกปฏิบัติ ตลอดจนใช้มาตรการทางคดีเป็นข้ออ้างในการจัดการกับประชาชน ซึ่งต้องมีกระบวนการทบทวนอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในกรณีที่มีการใช้คดีเป็นเครื่องมือในการคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เช่นกรณีที่เกิดขึ้นกับเลขาธิการมูลนิธิชีววิถี และกรณีอัญชญา หิมมีนิยะ กลุ่มด้วยใจ รวมทั้งติดตามหาตัวผู้ลอบสังหารแบรอนิง นำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อยุติวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิด โดยเร็ว

4. กรณีฟ้องปิดปากนักกิจกรรมมลายู ภาคใต้

เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2567 นักกิจกรรมมลายู ภาคใต้ 9 คน ที่ร่วมกิจกรรม Melayu Raya ครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2565 เดินทางไปพบพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจภูธรสายบุรีตามหมายเรียกเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา 2 ข้อหา คือ ข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นให้ทำผิดกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 และข้อหาอั้งยี่ ซ่องโจร โดยทั้งหมดให้การปฏิเสธข้อกล่าวหา และขอเลื่อนให้การในภายหลังเป็นเอกสาร จากนั้นผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวออกมา โดยคดีดังกล่าวเกิดขึ้นจากการแจ้งความให้ดำเนินคดีของ กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า

ข้อเท็จจริง

ย้อนกลับไป เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2565 สมัชชาประชาสังคมเพื่อสันติภาพ (Civil Society Assembly For Peace: CAP) จัดกิจกรรม Melayu Raya 2022 (มลายูรายอ) ที่หาดวาสูกี อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของงานคือ PEMUDA HARAPAN KEDAMAIAN หมายถึง ‘เยาวชนคือความหวังแห่งสันติภาพ’ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์ชุดมลายูท้องถิ่น รวมทั้งให้เห็นถึงความสำคัญในวัน ฮารีรายอ หรือวันเฉลิมฉลองของอิสลามงานดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมหลายหมื่นคน โดยผู้ร่วมงานแต่งกายตามอัตลักษณ์มลายู และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมที่ถูกวิจารณ์คือ การกล่าวปฏิญาณตนเป็นภาษามลายู และแสดงสัญลักษณ์ทำความเคารพ (ตะเบ๊ะ)

ต่อมา เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 สมัชชาประชาชนสังคมเพื่อสันติภาพจัดกิจกรรม Melayu Raya 2023 เป็นปีที่ 2 ในช่วงเทศกาลฮารีรายอ มีเยาวชนหลักหมื่นคนเข้าร่วมงานที่หาดวาสุกรี จังหวัดปัตตานี เช่นเดิม เยาวชนร่วมแต่งกายชุดมลายู ภายใต้หัวข้อ ‘สันติอย่างมีอารยะ’ และมีการชูธงด้วยตราสัญลักษณ์ต่างๆ ของกลุ่ม

เนื่องจากการจัดงานอยู่ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 จึงมีตัวแทนพรรคการเมืองไม่ต่ำกว่า 6 พรรคที่เข้าร่วมงาน อาทิ วันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ (ในขณะนั้น) โดยเขาสนับสนุนการแต่งชุดมลายู อัตลักษณ์ของชาวมลายูที่รัฐต้องส่งเสริม ไม่ใช่กีดกัน เช่นเดียวกับผู้สมัคร สส.แบบแบ่งเขตพรรคเพื่อไทย ตัวแทนพรรคเป็นธรรม และตัวแทนพรรคก้าวไกล โดยทั้งหมดสนับสนุนอัตลักษณ์ของชาวมลายู และสันติภาพชายแดนใต้ นอกจากนี้ ตัวแทนพรรคภูมิใจไทย และพรรคพลังประชารัฐ ก็เข้าร่วมกิจกรรมด้วยการจัดงาน Melayu Raya ผ่านพื้นที่ด้วยดี โดยไม่มีการขัดขวางจาก กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า ที่มีการตั้งกฎหมายทำกิจกรรมกระทบความมั่นคงและเสี่ยงผิดกฎหมาย กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า ผู้แจ้งความให้ดำเนินคดีนักกิจกรรม 9 คน ออกคำแถลงว่า การออกหมายเรียกไม่มีความเกี่ยวข้องกับการแต่งกายชุดมลายู แต่เกิดจากการจัดกิจกรรมเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม และวันที่ 10 พฤษภาคม ปี 2565 มีกิจกรรมแอบแฝงและมีธงของขบวนการปีอาร์เอ็นปรากฏอยู่ในกิจกรรม

นอกจากนี้ กอ.รมน. ยังอ้างว่า มีการปลุกปั่นยุยงผ่านบทกวีที่มีการแสดงออกสื่อความหมายได้ว่า เป็นถ้อยคำปลุกกระดมให้กลุ่มเยาวชนยอมสละชีวิตต่อสู้เพื่อชาติมลายู เป้าหมายคือแยกออกเป็นประเทศเดียวหรือประชาชาติเดียวให้กลุ่มเยาวชนต่อสู้ ชูธงปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง อันเป็นการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเอกราช

สิทธิอะไร

1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ข้อ 27⁷ สิทธิของชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560⁸ มาตรา 44 เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และ มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน

3) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคมเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือ “ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” (The Declaration on Human Rights Defenders) ค.ศ.1998

⁷ ข้อ 27 ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือภาษาอยู่ บุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง หรือนับถือและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของตนเอง หรือใช้ภาษาของตนเอง ภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ของชนกลุ่มน้อยด้วยกัน

⁸ มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

สสส. เห็นว่าการชุมนุมของเยาวชนนักกิจกรรมมลายู ภาคใต้ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์ ชุมชนมลายูท้องถิ่น รวมทั้งให้เห็นถึงความสำคัญในวัน ฮารีรายอ หรือวันเฉลิมฉลองของอิสลาม เป็นเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ ที่ผู้ร่วมงานสามารถแต่งกายตามอัตลักษณ์มลายูและวัฒนธรรมท้องถิ่น

รัฐต้องส่งเสริมและให้ความคุ้มครอง สิทธิในการดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข โดยไม่ถูกรบกวน การแจ้งข้อกล่าวหาอัยยี่ช่องโจรและข้อหาข่มขู่ปลุกปั่น ให้ทำผิดกฎหมาย ย่อมขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ถือเป็นการดำเนินคดีเพื่อขัดขวางนักกิจกรรมเพื่อสังคม มิให้เคลื่อนไหวและใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ขัดขวางสิทธิในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม

5

สิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิไม่ถูกส่งกลับเพราะอาชญากรรม : กรณีศาลสั่งควบคุมตัวผู้ลี้ภัย และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวเวียดนาม เพื่อรอผลักดันกลับประเทศในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน

ความเป็นมา

อี ควิน เบดืบ (Y Quynh Bdap) เป็นชาวเอ็ด ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มชาวมองตานญาด (Montagnard) คำว่า "มองตานญาด" ประเทศเวียดนามใช้เรียกรวมๆ กลุ่มชนพื้นเมืองหลายกลุ่มที่อาศัยอยู่ในแถบภูเขา หรือกลุ่มชนบนพื้นที่สูงตอนกลางค่อนข้างใต้ ของประเทศ เบดืบเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม "มองตานญาด สู้เพื่อความยุติธรรม" (Montagnards Stand for Justice) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้

ด้านกฎหมายและปกป้องสิทธิมนุษยชนของชาวมองตานญาด และทำกิจกรรมตามแนวทางสันติวิธี อีกทั้งเขายังเป็นกระบอกเสียงต่อต้านการประหารชีวิตประหารด้านศาสนาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของเขาที่นับถือศาสนาคริสต์ เบดืบ ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2561 และได้รับสถานะผู้ลี้ภัยจากข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) เมื่อปี 2563 จนกระทั่งเมื่อ 11 มิถุนายน 2567 เบดืบ ถูกทางการไทยจับกุมที่กรุงเทพฯ ข้อหา "อยู่เกินกำหนด" ตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 หนึ่งวันหลังจากเบดืบ ให้สัมภาษณ์กับสถานทูต แคนาดาเพื่อไปตั้งถิ่นฐานใหม่ หลังจากนั้นทางการเวียดนามได้มีคำขอถึงทางการไทยให้ส่งตัวเบดืบกลับในฐานะ ผู้ร้ายข้ามแดน โดยรัฐบาลเวียดนามกล่าวหาว่านายเบดืบ 'อยู่เบื้องหลังและคอยควบคุมสั่งการ' การก่อการร้าย ตามมาตรา 299 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการโจมตีเพื่อทำลายอาคาร ของราชการหลายแห่งในจังหวัดดักลัก ประเทศเวียดนามในวันที่ 11 มิถุนายน 2566 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 9 ราย

และบาดเจ็บสาหัส 2 ราย ต่อมา เดือนมกราคม 2567 ศาลเวียดนามพิพากษาจำคุกเบ็ดเต็ด เป็นเวลา 10 ปี แม้ว่าช่วงเกิดเหตุโจมตีเมื่อปี 2566 เบ็ดเต็ด ไม่ได้อาศัยในประเทศเวียดนาม และไม่มีโอกาสได้สูดตีความหรือแต่งตั้งทนายความ

ต่อมาในวันที่ 30 กันยายน 2567 ศาลอาญากรุงเทพฯ ได้อ่านคำสั่งกรณีสำนักงานอัยการ สำนักงานต่างประเทศ ยื่นคำร้องขอให้ส่ง อี ควิน เบ็ดเต็ด (Y Quynh Bdap) ให้กลับไปรับโทษในเวียดนาม โดยศาลสั่งควบคุมตัวเบ็ดเต็ด เพื่อรอผลคัดค้านกลับประเทศเวียดนามในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน และไม่รับพิจารณามาตรา 13 ของ พ.ร.บ. ป้องกันการซ้อมทรมานและอุ้มหาย

สิทธิอะไร

- 1) สิทธิในชีวิตและร่างกาย ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- 2) สิทธิไม่ถูกขับไล่ส่งกลับ (ผลักดันกลับออกไป) หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ภายใต้อันตรายที่จะถูกทรมาน ตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (UNCAT) ข้อ 3 ข้อย่อย 1

สสส. เห็นว่ากรณีนี้เป็นประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ถดถอย หากรัฐบาลไทยส่งตัวนายเบ็ดเต็ดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปเวียดนามตามคำสั่งศาล ย่อมเป็นการละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่ออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (UNCAT) ข้อ 3 ข้อย่อย 1 ที่บัญญัติว่า รัฐภาคีต้องไม่ขับไล่ส่งกลับ (ผลักดันกลับออกไป) หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ภายใต้อันตรายที่จะถูกทรมาน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR) ซึ่งห้ามการส่งกลับบุคคลไปยังประเทศที่มีความเสี่ยงที่บุคคลนั้นจะต้องเผชิญกับการทรมาน นอกจากนั้น การส่งตัวนายเบ็ดเต็ดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนยังเป็นบททดสอบสำคัญครั้งแรกต่อมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายของประเทศไทย ซึ่งห้ามการส่งตัวบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะไปตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกกระทำทรมาน ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้สูญหาย ผู้ชำนาญการด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากมีการส่งตัวนายเบ็ดเต็ดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปเวียดนาม

ในอดีตในเดือนกรกฎาคม 2558 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้บังคับส่งกลับชายชาวอุยกูร์ 109 คน จากสถานกักตัวคนต่างด้าวทั่วประเทศไทย ตามคำขอของรัฐบาลจีน โดยพล.ต. วีระชน สุคนธปฏิภาค รองโฆษกรัฐบาลไทยในขณะนั้น กล่าวว่า ประเทศไทยได้รับคำรับรองจากทางการจีนเกี่ยวกับความปลอดภัยของชาวอุยกูร์ และพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีไทย กล่าวว่า ในฐานะประเทศที่สาม เรื่องนี้ไม่ใช่ปัญหาของไทย และสถานที่ที่พวกเขาถูกส่งไป จะจัดการตามระบบยุติธรรมของไทย

“ผมขอถามว่าถ้าเราไม่ทำแบบนี้ แล้วเราจะทำอย่างไร” “หรือคุณต้องการให้เราขัดขวางพวกเขาไว้เป็นเวลานานจนกว่าพวกเขาจะมีลูกถึงสามชั่วอายุคน?” พลเอกประยุทธ์กล่าว

จากกรณีดังกล่าวในรัฐบาลสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงมีโอกาสมากมายที่รัฐบาลไทย จะมีแนวทางดำเนินการกับอี ควิน เบด๊ับ (Y Quynh Bdap) ดังเช่นกรณี ชายชาวอุยกูร์ และมีโอกาสอย่างมาก ที่อี ควิน เบด๊ับ (Y Quynh Bdap) จะได้ตกอยู่ในอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย

6

สิทธิในการศึกษาของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย : กรณีปิดศูนย์การเรียนมิตตาเย๊ะ จ.สุราษฎร์ธานี

กรณี เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2567 ศึกษาธิการ (ศธ.) จังหวัดสุราษฎร์ธานี นำป้ายประกาศไปติดที่หน้าศูนย์การเรียนมิตตาเย๊ะ ต.บางกุ้ง อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ระบุว่า “ศูนย์การเรียนมิตตาเย๊ะ จัดตั้งโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ตาม พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 จึงให้ยุติกิจการดังกล่าวทันที และปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินคดีตามกฎหมาย จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน”

ข้อเท็จจริง

ศูนย์การเรียนมิตตาเย๊ะ เป็นศูนย์ประสานงานจัดการศึกษาให้เด็กเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากประเทศเมียนมาร์ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีเด็กอยู่ร่วมพันคน แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้อัตโนมัติตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ขณะที่ปัจจุบันมีศูนย์ประสานงานการศึกษาในลักษณะนี้อยู่ในประเทศไทยถึง 63 แห่ง มีเด็กเคลื่อนย้ายจากประเทศพม่า กำลังศึกษาอยู่ไม่น้อยกว่า 20,000 คน

สิทธิอะไร

- 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ ข้อที่ 22⁹ ว่าด้วยเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง

⁹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ขององค์การสหประชาชาติ ข้อที่ 22 ระบุว่า 1. เด็กที่ เป็นผู้ลี้ภัยเด็ก และได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ลี้ภัยเด็กตามกระบวนการภายในหรือระหว่างประเทศ โดยมีหรือไม่มีผู้ติดตาม เช่น พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่น จะได้รับการคุ้มครองตามหลักมนุษยธรรมที่เหมาะสม ตามที่ระบุในการได้รับสิทธิที่มีอยู่ ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญา และในตราสารระหว่างประเทศอื่นๆ อันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรม ซึ่งรัฐดังกล่าวเป็นภาคี และ 2. เพื่อบรรลุดูแลประสงคดังกล่าว รัฐภาคีต้องให้ความร่วมมือตามพิจารณาว่าเหมาะสมแก่ความพยายามใดๆ ของทั้งองค์การสหประชาชาติ และองค์การระดับรัฐบาล หรือองค์การที่มีใช้ระดับรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจซึ่งร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ ในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก และติดตามหาบิดามารดา หรือสมาชิกอื่นๆ ของครอบครัวของเด็กผู้ลี้ภัย เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวของเด็ก แต่ในกรณีที่ไม่สามารถค้นพบบิดาหรือมารดา หรือสมาชิกครอบครัวอื่นๆ เด็กต้องได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ทั้งที่เป็นการถาวร และการชั่วคราว ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญา

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

3) มติคณะรัฐมนตรี 5 กรกฎาคม 2548 เห็นชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

นโยบายของไทยประเทศที่เป็น ‘บ้าน’ ของ **เด็กข้ามชาติกว่า 300,000 คน** และยังคงต้องพึ่งพาแรงงานจากเพื่อนบ้านไปอีกหลายปีข้างหน้าเมื่อไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ การละเลยเด็กข้ามชาติให้ตกอยู่ในสภาพขาดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่ออนาคตของเด็กที่จะเติบโตกลายเป็นเยาวชนในโลกไร้พรมแดนแห่งนี้ จะกลายเป็นเยาวชนที่เป็นพลกำลังของการพัฒนา หรือเป็นเยาวชนที่หลงทางสับสนต่อต้านสังคม คงขึ้นอยู่กับทัศนคติ และวิสัยทัศน์ของผู้มีหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบต่ออนาคตของเด็กเหล่านี้

สำหรับคนไทยเด็กข้ามชาติมักถูกตีตราว่าเป็นเด็กไร้รัฐ ไร้สัญชาติ เป็นเด็กที่มีชีวิตอยู่โดยไร้ตัวตนและไม่ถูกยอมรับว่าเป็นพลเมือง และหากไม่มีเอกสารแสดงตนของประเทศไทย หรือรัฐใดอีกจะกลายเป็นเด็กไร้รัฐ ไร้สัญชาติที่ไร้เอกสาร และมักถูกสันนิษฐานว่าเป็นคนที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้เด็ก ๆ เหล่านี้จะมีชีวิตเฉกเช่นเด็กทั่วไป การเป็นชีวิตที่ไร้ตัวตนจึงมักเป็นผู้ที่ถูกกลืน ไม่มีใครมองเห็น และได้ยินพวกเขา ความไร้สัญชาติจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และเด็กเหล่านี้มักต้องเผชิญกับผลกระทบของภาวะไร้สัญชาติ ทำให้เด็กเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นหลายประการ นำไปสู่การขาดโอกาส และมักถูกเลือกปฏิบัติและกีดกันจากการมีส่วนร่วมในสังคม ขาดโอกาส เข้าไม่ถึงการศึกษา การรักษาพยาบาลและความคุ้มครองทางสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้นไปประเด็นคุ้มครองเด็ก เช่น ความรุนแรง การละเมิด การแสวงหาประโยชน์ การค้ามนุษย์ หรือการถูกใช้แรงงานเด็ก และการถูกเลือกปฏิบัติ เช่น การไม่สามารถทำงานบางอาชีพได้ หรือการได้รับค่าจ้างที่น้อยกว่าปกติในหลายกรณีมักถูกจ้างให้ทำงานที่เสี่ยงอันตราย นอกจากนี้ เด็กไร้สัญชาติมักถูกกีดกันจากสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ภาวะไร้สัญชาติมักมีสภาพปัญหาเป็นวงจรสืบต่อเนื่องจากไม่รู้รุ่น กล่าวคือ บุตรหลานของผู้ไร้สัญชาติจะสืบต่อสถานะไร้สัญชาติตั้งแต่แรกเกิดและสถานะนี้ก็ยังสืบต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าการพัฒนาสถานะจะแล้วเสร็จ ซึ่งมักกินเวลานานหลายปี เป็นผลให้วงจรปัญหาดังกล่าวดำรงต่อเนื่อง และทำให้มีเด็กที่ตกอยู่ในภาวะไร้สัญชาติเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ (อั่งอิง ยูนิเซฟ)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตั้งแต่ปี 2535 ซึ่งเป็นหนึ่งในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับเด็กในด้านต่างๆ 4 ด้าน ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญ คือ หลักการไม่เลือกปฏิบัติและหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หนึ่งในหลักการสำคัญว่าด้วยสิทธิที่เด็กจะได้รับการพัฒนาทางร่างกาย สมอง และจิตใจ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา หรือความเชื่อใด ต่อมา มีมติคณะรัฐมนตรี 5 กรกฎาคม 2548 เห็นชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

สสส.มีความเห็นว่าการที่ศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการสั่งปิดศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว ย่อมเป็นการดำเนินการที่ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ดังกล่าว ละเมิดมติคณะรัฐมนตรี 5 กรกฎาคม 2548 ที่เห็นชอบให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ประเทศไทยยังอาจจะผิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 ที่ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษา

ภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคน” ย่อมแสดงให้เห็นว่าหมายถึงเด็กทุกคนที่อยู่ในเขตแดนประเทศไทยต้องได้รับการศึกษาที่รัฐจัดการให้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งในข้อเท็จจริง ศูนย์การเรียนมิถิตาเย๊ะ ต.บางกุ้ง อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี เปิดการเรียนการสอนทั้งภาษาไทย และภาษาพม่า โดยไม่ใช้ค่าใช้จ่ายใดๆจากรัฐไทย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในศูนย์ฯได้รับการบริจาคจากชาวพม่าที่ส่งลูกหลานเข้ามาที่ศูนย์แห่งนี้

อนึ่ง ภายหลังจากมีข่าวทางสื่อมวลชนกรณีปิดศูนย์การเรียนฯแห่งนี้ ในโลกออนไลน์และสื่อมวลชนทั้งกระแสหลัก เช่นไทยโพสต์และไทยรัฐ ตลอดจนการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาต่างออกมาให้ความเห็นในเชิงต่อต้านแรงงานข้ามชาติจากพม่าว่าจะเข้ามาแย่งอาชีพและดำเนินธุรกิจแทนคนไทย อันเข้าข่ายเป็นการแสดงความเกลียดชังทางเชื้อชาติ ที่เป็นสิ่งต้องห้ามตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบที่ประเทศไทยเป็นภาคี ซึ่งในอนุสัญญานี้ คำว่า “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” หมายถึง การจำแนกการกีดกัน การจำกัด หรือการเลือกโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสายหรือชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกันการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในด้านอื่น ๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับหรือกีดกันการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล

ข้อมูลอ้างอิง :

ไทยโพสต์. (2567). ประเทศกับ ‘ความมั่นคง’. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/columnist-people/668422/>

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination – CERD). [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/cerdt.pdf>

ThaiPBS. (2567). คร.สั่งปิดศูนย์การเรียนฯ ลอยแพเด็กพม่า. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/343879>

3Plus. (2567). ต่างดาวแย่งสิทธิคนไทย?. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.facebook.com/thairathtv/videos/1092038029134763/>

_____. (2567). “ไอซ์” ไวยต่างดาวยึดตลาดบางบอน ส่วน จนท.เก็บส่วย?”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.facebook.com/watch/?v=1348944209844043>

7

สิทธิทางการเมือง : กติกาการได้มาซึ่ง สว. ตามรัฐธรรมนูญ ไม่สอดคล้อง กับสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีการออกแบบให้สมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีจำนวน 200 คน มาจากบุคคลผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือทำงาน ด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดให้แบ่ง สว. เป็น 20 กลุ่มอาชีพ โดยเปิดช่องให้ กกต. เป็นผู้กำหนดลักษณะอื่นๆ ในทำนองเดียวกันของแต่ละกลุ่มอาชีพ และกำหนดให้ การเลือก สว. เป็นการเลือกกันเองในแต่ละกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้ เชื่อว่าจะป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองจากการเมือง ด้วยประสงค์จะให้ สว. มีความเป็นอิสระในการทำงานตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

กกต. ได้ออกระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 เช่น ระเบียบว่าด้วยเรื่องการแนะนำตัวของผู้สมัคร สว. ที่สร้างเงื่อนไขข้อจำกัดที่ทำให้ผู้สมัครไม่สามารถแนะนำตัว ให้เป็นที่รู้จักได้เท่าที่ควร ประกาศข้อกำหนด ในเรื่องการพิจารณาลักษณะของผู้สมัคร สว. ว่ามาจากสาขาอาชีพ ใดๆ อย่างหละหลวม เป็นช่องว่างให้บุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติตามกลุ่มอาชีพที่กำหนดไว้ในกฎหมาย สามารถที่จะเข้ามาสมัคร โดย กกต. ไม่มีกระบวนการการกลั่นกรองผู้สมัครว่ามีคุณลักษณะวิชาชีพตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่แต่อย่างใด โดยมอบอำนาจให้กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบในการรับสมัคร และตรวจสอบ คุณสมบัติ ผู้สมัคร อีกทั้งในการกำหนดระเบียบการรับสมัครผู้สมัคร สว. ยังเปิดช่องว่างให้พรรคการเมืองเข้ามา แทรกแซงและจัดตั้งผู้สมัคร สว. ตลอดจนเข้ามาจัดกระบวนการ การสรรหาสว.จนพรรคการเมืองบางพรรคสามารถ ส่งผู้สมัคร สว. เข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนมาก

ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯมอบอำนาจให้นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็น ข้าราชการประจำที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของข้าราชการการเมือง คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน คณะกรรมการเลือก สว. ในระดับอำเภอและจังหวัด ยกเว้นในการเลือกระดับประเทศที่ประธาน กกต. เป็นประธานกรรมการ

การกำหนดให้อิทธิพลทางการเมือง สามารถเข้ามาแทรกแซงในการได้มาซึ่งผู้สมัครในระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ซึ่งผู้สมัครที่ผ่านการคัดเลือก ทั้ง 2 ระดับจะกลายเป็นผู้เลือก สว. ในระดับประเทศ เท่ากับเปิดช่อง ให้การเมืองเข้ามากำหนดผู้เลือก สว. ในท้ายที่สุด

ผลจากการเลือก สว. ในครั้งนี้ เราจึงมีสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า สว. มากกว่า 3 ใน 4 เป็น สว. จัดตั้ง และอยู่ในกำกับพรรคการเมืองที่คอยกำกับชี้้นำให้สนับสนุนประเด็นที่ต้องการ และ สว. จำนวนไม่น้อยกว่า 20 % มาจากกลุ่มที่เป็นอดีตข้าราชการกระทรวงมหาดไทย

สิทธิอะไร

1) สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 25¹⁰ ข้อย่อย (ก) และ (ข) เจตจำนงเสรีของการได้มาซึ่งสส.และสว.ต้องได้รับการคุ้มครอง

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 215 หลักการตรวจ สอบถ่วงดุลในสังคมประชาธิปไตย และเจตนารมณ์ของการบัญญัติให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ เพื่อต้องการให้มืองค์กรที่เป็นอิสระในการสอดส่องและจัดการการเลือกตั้งให้ปลอดจากการครอบงำของฝ่ายบริหาร

สิทธิพลเมืองในการเลือกตั้งเป็นสิทธิทางการเมืองตามที่ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองและรับรองสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง¹¹ ผ่านการเลือกตั้ง เพื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารรัฐกิจโดยตรง หรือผ่านทางผู้แทนซึ่งได้รับเลือกมาอย่างเสรี สิทธิในการที่จะออกเสียงหรือได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งตามวาระ ต้องได้รับการคุ้มครองให้มีการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาคและโดยการลงคะแนนลับ อันเป็นการประกันการแสดงเจตนาโดยเสรีของผู้เลือก

แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 และระเบียบ กกต. ว่าด้วยการเลือกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ล้วนไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิทางการเมือง ทำให้การเลือกกันเองของ สว. ไม่เป็นไปตามหลักความเป็นอิสระ เป็นการลับ และเลือกตั้งทางตรง ส่งผลให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้สิทธิผ่านกระบวนการเลือกตั้ง มิใช่มีสิทธิผ่าน ”กระบวนการเลือก” จากการเลือกกันเองของกลุ่มอาชีพที่ผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ไม่เป็นอิสระ ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิทางการเมือง ประกอบกับการออกแบบการกำหนดคุณลักษณะผู้สมัคร กระบวนการรับสมัคร ส่งผลให้การได้มา ซึ่ง สว.เกิดการเลือกปฏิบัติ ไม่เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 2¹² ไม่ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพอย่างแท้จริงตามเจตจำนงของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาทุกระดับที่ต้องดำเนินการโดยอิสระ

นอกจากนี้ การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้จะสมัครเข้ารับการเลือกเป็นสว. ต้องจ่ายเงินเป็นจำนวน 2,500 บาท เป็นอุปสรรคอันเป็นการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งฐานะทางเศรษฐกิจ สำหรับหลายกลุ่มสาขาอาชีพที่ทำให้พลเมืองส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำด้วยเจตจำนงเสรี

อีกทั้งการที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย มีบทบาทสำคัญในการจัดการเลือกสว. นั้น เป็นการขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 215¹³

¹⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 25 พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิและโอกาส โดยปราศจากความแตกต่างดังกล่าวไว้ในข้อ 2 และโดยปราศจากข้อจำกัดอันไม่สมควร

(ก) ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารรัฐกิจโดยตรง หรือผ่านทางผู้แทนซึ่งได้รับเลือกมาอย่างเสรี

(ข) ในการที่จะออกเสียงหรือได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งอันแท้จริงตามวาระ ซึ่งมีการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาค และโดยการลงคะแนนลับ เพื่อประกันการแสดงเจตนาโดยเสรีของผู้เลือก

(ค) ในการที่จะเข้าถึงการบริการสาธารณะในประเทศของตน ตามหลักเกณฑ์ทั่วไปแห่งความเสมอภาค

¹¹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเองทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการจัดการ ทรัพยากร ธรรมชาติ

¹² ข้อ 2 ข้อย่อย 1 รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกาฉบับนี้รับที่จะเคารพและประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงในดินแดนของตนในสิทธิทั้งหลายที่ได้รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใดๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

¹³ มาตรา 215 องค์กรอิสระเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์กรอิสระต้องเป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ

ที่ระบุว่าองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์กรอิสระ ต้องเป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม กล่าวหา และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหนึ่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ กลับถูกกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ และการใช้อำนาจตกไปอยู่ในมือของฝ่ายบริหาร คือนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ที่อยู่ภายใต้ฝ่ายการเมือง ย่อมทำให้การจัดการเลือก สว. ขัดต่อความเป็นอิสระ กลายเป็นไม่มีอิสระ และอาจเป็นเหตุให้การจัดการเลือก สว. ไม่เป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม กล่าวหา ตลอดจนขัดต่อหลักการของ ICCPR ข้อ 25 ข้อย่อย (ก) พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิและโอกาส โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติดังกล่าวไว้ในข้อ 2 และโดยปราศจากข้อจำกัดอันไม่สมควร ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารรัฐกิจโดยตรงหรือผ่านทางผู้แทนซึ่งได้รับเลือกมาอย่างเสรี ส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิทางการเมืองของประชาชน

8

สิทธิในทรัพย์สิน : กรณีขบวนการ Call Center และแชร์ลูกโซ่

ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 – 31 ตุลาคม 2567 ประชาชนหลงกลตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ ถูกชักชวนโดยวิธีการต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบมากขึ้นและมีความซับซ้อน ผลการแจ้งความออนไลน์ ผ่าน <https://www.thaipoliceonline.com> รวม 708,141 เรื่อง มูลค่าความเสียหายรวม 74,893,134,395 บาท เฉลี่ย 77 ล้านบาทต่อวัน ผลการอายัดบัญชี จำนวน 544,183 บัญชี ยอดขออายัด จำนวน 43,040,600,310 บาท ยอดอายัดได้จำนวน 8,243,782,268 บาท (นายคารม พลพรกลาง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงข่าวในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2567)

สำหรับประเภทคดีออนไลน์ที่มีการแจ้งความมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ (1) หลอกลงทุนซื้อขายสินค้าหรือบริการ (ไม่เป็นขบวนการ) มูลค่าความเสียหาย 4,720,471,220 บาท (2) หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ มูลค่าความเสียหาย 11,349,462,554 บาท (3) หลอกให้กู้เงิน มูลค่าความเสียหาย 3,424,266,215 บาท (4) หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ มูลค่าความเสียหาย 26,899,292,582 บาท และ (5) ช่มชู้ทางโทรศัพท์ มูลค่าความเสียหาย 10,059,145,081 บาท และนอกจากนี้ล่าสุด ในเดือนตุลาคม 2567 รับแจ้งความออนไลน์ผ่าน <https://www.thaipoliceonline.com> รวม 36,138 เรื่อง มูลค่าความเสียหายรวม 2,777,100,017 บาท เฉลี่ย 89 ล้านบาทต่อวัน ผลการอายัดบัญชี จำนวน 20,182 บัญชี ยอดขออายัด จำนวน 913,946,357 บาท ยอดอายัดได้จำนวน 242,386,464 บาท

จากรายงานข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สาเหตุเกิดจากการรั่วไหลจากผู้ให้บริการประชาชนหลายหน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลประชาชน ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร ผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือ ไปรษณีย์ และระบบออนไลน์ต่าง ๆ หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบทำได้เพียงการตักเตือน ออกประกาศข้อมูลการป้องกันตัวเท่านั้น การทำงานเชิงรุกยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จนกว่าจะมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์กล่าวโทษ แม้มีผู้เสียหายมาร้องความล่าช้าที่เหยื่อจะมาแสดงตัวได้ก็มีข้อจำกัด ทำให้เส้นสายการโอนเงินถูกปิดไปแล้ว จึงสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล

9

สิทธิผู้ต้องกัก : กรณีสภาพความเป็นอยู่ในศูนย์กักกันคนเข้าเมือง

จากการจัดทำรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ถูกรายงานจากต่างประเทศว่า เมื่อวันที่ 29 ต.ค. สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (FIDH) จากฝรั่งเศส และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ได้มีการออกรายงาน “นอกสายตา-การละเมิดสิทธิมนุษยชนในศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองของไทย” “Out of sight - Human rights violations in Thailand’s immigration detention centers” มีความหนา 43 หน้า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมของสภาพความเป็นอยู่ในศูนย์กักกันคนเข้าเมือง (IDC) ของประเทศไทย สังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานนี้มีการรวบรวมข้อมูลอ้างอิงมาจากการสัมภาษณ์ผู้ถูกคุมขังที่ถูกปล่อยตัวซึ่งรายงานสภาพสถานที่คุมขังที่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำนานาชาติที่เกี่ยวข้อง ศูนย์กักกันฯ ของประเทศไทย มีลักษณะแออัดอย่างรุนแรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นในอัตราผู้ถูกคุมขัง 155% ของระบบกักกันคนเข้าเมือง โดยอดีตผู้ถูกควบคุมตัวที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่าพวกเขาถูกขังอยู่ในห้องขังที่สกปรก และมีพื้นที่ใช้สอยส่วนตัวน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวที่เป็นการล่วงละเมิดและการปฏิบัติที่โหดร้ายต่อผู้ถูกคุมขัง ขาดการเข้าถึงสุขอนามัยขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิง อาหารคุณภาพต่ำ ความพร้อมของการดูแลสุขภาพที่เพียงพอนั้นถูกจำกัดอย่างมาก ซึ่งในบางกรณีพิสูจน์แล้วว่าอันตรายถึงชีวิต ขาดกิจกรรมสันทนาการ และจำกัดการติดต่อกับโลกภายนอก และยังถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่รับประกันภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายในประเทศ คือ การปฏิบัติเช่นนี้ของประเทศไทย ต่อชาวต่างชาติที่ถูกกักตัว และคุมขังในศูนย์กักกันคนเข้าเมืองของประเทศไทยประสบกับสภาพที่เลวร้ายยิ่งกว่าในเรือนจำของประเทศ ผู้ถูกขังในศูนย์กักกันคนเข้าเมืองจำนวนมากประกอบด้วยผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย และมีเด็ก ซึ่งไม่ควรถูกกักขัง และต้องใช้เวลาหลายปีในสถานกักกันเหล่านั้นโดยไม่มี การเยียวยาทางกฎหมาย ซึ่งจะนำไปสู่สถานการณ์ที่ล่อแหลมสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัย ซึ่งถูกจับกุม ดำเนินคดี กักขังในศูนย์กักกันฯ และต้องถูกเนรเทศ ซึ่งที่ผ่านมา ทางการไทยยังละเมิดหลักการระหว่างประเทศเรื่องการห้ามส่งกลับไปเผชิญอันตราย (non-refoulement) เป็นจำนวนหลายครั้ง โดยมีการส่งตัวผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาสถานะผู้ลี้ภัย - รวมถึงชาวม้ง อยุธยา โรฮิงญา และกัมพูชา - กลับไปยังประเทศต้นทางที่พวกเขาเผชิญการประหารชีวิต

- อนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสาร พ.ศ.2510
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง -ICCPR
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสุญหาย พ.ศ. 2565

10

สิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว : กรณีคดีการเมืองและคดี ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

สิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือได้รับการประกันตัว คือ ‘สิทธิมนุษยชน’ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 29¹⁵ วรรค 2 ระบุว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” สอดคล้องกับข้อบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อที่ 11 ที่ระบุว่าทุกคนมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าการเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน แต่ปรากฏว่าผู้ต้องหาในคดีการเมืองยังไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยชั่วคราว และกีดกันระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9¹⁶ ข้อย่อย 3 บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี

¹⁵ มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

¹⁶ ข้อ 9

1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกไล่ออกจากเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2) ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะกลับมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

4) บุคคลใดที่ถูกไล่ออกจากเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อให้ศาลตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

5) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน รายงานว่า ในปี 2567 ยังคงมีผู้ถูกคุมขังในเรือนจำ จากการแสดงออกทางการเมืองหรือมีมูลเหตุ เกี่ยวข้องกับการเมือง รวมจำนวนอย่างน้อย 35 คน (เป็นคดีมาตรา 112 จำนวน 25 คน) แยกเป็นผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการประกันตัวระหว่างการต่อสู้ คดี อย่างน้อย 22 คน (เป็นคดีตามมาตรา 112 จำนวน 16 คน) เยาวชน 1 คน ถูกคุมขัง ในสถานพินิจฯ ตามคำสั่งมาตรการพิเศษแทน การมีคำพิพากษาของศาล นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องขัง ที่คดีถึงที่สุดแล้วถูกคุมขังในเรือนจำ จำนวน อย่างน้อย 12 คน (เป็นคดีตามมาตรา 112 จำนวน 9 คน) * ข้อมูลจนถึงวันที่ 4 พ.ย. 2567 (<https://tlhr2014.com/archives/63015>)

สิทธิอะไร

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรค 2
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 ข้อย่อย 3

สสส. มีความเห็นว่าผู้ต้องหาในคดีทางการเมืองทุกคนต้องได้รับสิทธิในการปล่อยชั่วคราว เช่น กรณี นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาร่วมกันหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และร่วมกันนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง แห่งราชอาณาจักร จากกรณี ให้สัมภาษณ์กับสื่อประเทศเกาหลีใต้ The Chosun Media เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558 ณ กรุงโซล เกี่ยวกับการรัฐประหาร 2557

“โดยศาลพิเคราะห์ความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าจำเลยให้การปฏิเสธมาตลอด อายุมากแล้ว และได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอนอยู่กับครอบครัว ประกอบกับใจทมิไม่คัดค้านการปล่อยชั่วคราว มีเหตุสมควรเชื่อว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาจำเลย จะไม่หลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือขัดขวางการพิจารณาของศาล อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยระหว่างพิจารณาโดยให้ตีราคาหลักประกัน 500,000 บาท กับให้จำเลยวางหนังสือเดินทาง ยึดหนังสือเดินทาง และหลักประกันทำสัญญา ห้ามจำเลยเดินทางออกนอกราชอาณาจักรเว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากศาล”

การที่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในความผิดที่มีข้อกล่าวหาทางการเมือง ซึ่งเป็นคดีที่เป็นการแสดง ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในสังคมประชาธิปไตย และมีใช่เป็นความผิดร้ายแรง ย่อมเป็นการขัดแย้งต่อนโยบาย ประธานศาลฎีกา 2567 – 2568 (นางชนากานต์ ชีรวะพลกุล) ว่าด้วยการอำนวยความสะดวกเพื่อคุ้มครองสิทธิ ของประชาชนและความมั่นคงของสังคม โดยเน้นนโยบายเรื่องคุณภาพของคำสั่งและคำพิพากษา และคำแนะนำ ของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาของศาลชั้นต้น พ.ศ. 2567

ที่ว่าหากมีการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและมีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ ให้ศาลพึงรับฟังเหตุผลที่อ้างใหม่และรับฟังพยานหลักฐานที่สนับสนุนเหตุผลตามที่อ้างนั้น ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต ซึ่งการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เมื่อมีคำร้องขอใหม่ โดยไม่ฟังเหตุผลและพยานหลักฐานที่อ้างใหม่ของผู้ต้องหา ย่อมเป็นเหตุให้เกิดคำถามต่อสังคมและคำถามต่อการปฏิบัติตามนโยบายของประธานศาลฎีกา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนที่ว่า “ผู้ต้องหาต้องได้รับการสันนิษฐานว่าไม่มีความผิด และจะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดแล้วไม่ได้” หมายถึง จะนำตัวผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดไปคุมขังในเรือนจำ เช่นเดียวกับเป็นผู้กระทำผิดแล้วไม่ได้ และมีคำถามต่อไปถึงคุณภาพของคำสั่งในคดีที่มีข้อกล่าวหาทางการเมือง เช่นเดียวกัน ศาลควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ด้วยเหตุผลและหลักการเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวกลุ่มผู้ต้องหาคดี “ดีไอคอนกรุ๊ป” 17 คน ที่ถูกแจ้งข้อหาฐานร่วมกันฉ้อโกงประชาชน และร่วมกันโดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ซึ่งในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาทั้ง 17 ราย ให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา ซึ่งเหตุผลที่ศาลอาญามีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คือ พิเคราะห์ความหนักเบาแห่งข้อหา และพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว การกระทำของผู้ต้องหา มีลักษณะแบ่งหน้าที่การทำให้เป็นระบบส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง สร้างความเดือดร้อนแก่สุจริตชนเป็นอันมาก มูลค่าความเสียหายสูง กรณีเป็นเรื่องร้ายแรง ประกอบกับพนักงานสอบสวนและผู้เสียหายคัดค้านการปล่อยชั่วคราว หากอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรืออาจจะกระทำการใดกระทบกระเทือนต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี ในชั้นนี้จึงยังไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวกรณีนี้ก็เช่นกัน ศาลควรคำนึงถึงหลัก “ผู้ต้องหาต้องได้รับการสันนิษฐานว่าไม่มีความผิด และจะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดแล้วไม่ได้” ด้วย

ภาพรวม

ความเป็นมา

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

Union for Civil Liberty (UCL.)

ด้วยความปรารถนาที่จะเห็นการพัฒนาของสังคมไทยได้ก้าวรุดหน้าไปอย่างมีเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพในหมู่คนไทยด้วยกัน การสร้างสรรค์และส่งเสริมให้แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนได้ซึมซับเข้าไปในวิถีชีวิตของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะบทเรียนในอดีตได้สอนให้เราตระหนักว่า “มีแต่การที่มนุษย์เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ และให้เกียรติซึ่งกันและกันเท่านั้น จึงจะนำมาซึ่งสันติสุขในสังคม

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2516 นักศึกษา นักวิชาการ ทนายความ และประชาชนจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ตระหนักในคุณค่าแห่งสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกันก่อตั้ง สสส. ขึ้นในนาม “สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ทั้งนี้เพื่อให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพิทักษ์สิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนผู้ถูกละเมิดขั้นพื้นฐาน และเพื่อเผยแพร่แนวคิด ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป

สสส. ได้ดำเนินกิจกรรมในการพิทักษ์ และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนตลอดมา เช่น การบริการอรรถคดี เผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมาย รณรงค์ให้มีกรายกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ฯลฯ

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2526 สสส. ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสมาคม จึงเปลี่ยนชื่อจากสหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน มาเป็น “สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)”

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
2. ให้บริการโดยทั่วไปเพื่อจัดการรื้อถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. ร่วมมือและประสานงานกับองค์กรหรือสมาคมอื่น ที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน
4. ส่งเสริมให้ประชาชนตามท้องถิ่นต่างๆ ทิวราชอาณาจักร ได้ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อกระจายความคิดและการปฏิบัติออกไปถึงระดับท้องถิ่น
5. วางมาตรการและการดำเนินการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ
6. ค้ำครองสิทธิผู้บริโภค อนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมสิทธิของประชาชนในด้านนิติวิทยา

หลักการในการดำเนินงาน

1. สมาชิกภาพเป็นการเข้าร่วมกันโดยความสมัครใจในฐานะเอกชนไทย
2. เป็นองค์การเอกชน ดำเนินงานของตนโดยอิสระ
3. ไม่มีฐานะเป็นตัวแทนหรือปากเสียงหรือผลประโยชน์ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ หากปฏิบัติหน้าที่เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยทั่วไป
4. เป็นกลางทางการเมือง กล่าวคือ ไม่เป็นเครื่องมือเพื่อการแสวงหาอำนาจ หรือสนับสนุนกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะ

กิจกรรม - งานของ สสส.

งานรณรงค์ ดำเนินการรณรงค์ปัญหาสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เช่น การยกเลิกโทษประหารชีวิตประเทศไทย การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

งานศึกษาวิจัย สสส. จัดให้มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้านต่าง ๆ และการแสดงทัศนะต่อประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แล้วนำออกเผยแพร่ ในรูปแบบแถลงการณ์ จัดหมายเปิดผนึก รายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปี

งานเอกสารสิ่งพิมพ์ สสส. ได้จัดทำหนังสือรายงานการศึกษาโทษประหารชีวิต รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน หนังสือเล่ม เพื่อเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ สสส. จัดขึ้น

งานเสริมความรู้ทางกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญ อนุสัญญา และกติการะหว่างประเทศว่าสิทธิมนุษยชนและกฎหมายให้แก่ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานและสามารถนำหลักปฏิบัติและข้อกฎหมายไปใช้พิทักษ์สิทธิของตนได้อย่างเหมาะสม

งานบริการช่วยเหลือทางกฎหมาย มีนายความอาสาสมัครเพื่อคอยให้คำปรึกษาแก่ประชาชนและช่วยดำเนินคดีให้กับผู้ด้อยโอกาสที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยรวม

งานส่งเสริมการรวมกลุ่ม สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร กรรมกร ทนายความ นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป เพื่อเข้ามาร่วมกิจกรรมในการพิทักษ์ปกป้องสิทธิมนุษยชน นักต่อสู้ของชุมชน

งานประสานงาน มีการประสานงานกับบุคคลสถาบันการศึกษา องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในและต่างประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

งานสมาชิกสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวคิดสิทธิมนุษยชน ให้กับสมาชิกของ สสส. เพื่อให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของ สสส. มากขึ้น

สำนักงานติดต่อ

109 ซ.สิทธิชน ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทรศัพท์ 0-2275-4231-2 โทรสาร 0-2275-4230 Email: uclthailand@gmail.com

คณะกรรมการชุดปัจจุบัน

ศรารุฒิ ประทุมราช ประธานกรรมการ

ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์

รองประธานคนที่ 1

ชรรค์เพชร ชายทวีป รองประธานคนที่ 2

อรยา ไกรนิรากุล กรรมการฝ่ายการเงิน

คอรี่เอะ มานูแซ กรรมการฝ่ายกฎหมาย

บัณฑิต หอมเกษ กรรมการฝ่ายทะเบียนสมาชิก

พงษ์ศักดิ์ จันทร์อ่อน กรรมการ

ณัฐวัฒน์ กฤตยานวิช กรรมการ

วรภัทร วีรพัฒนคุปต์ กรรมการ

ประพจน์ ศรีเทศ กรรมการ

สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง กรรมการ

“เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย”

